

NERINGA KURAPKAITIENĖ
MONIKA KĖŽAITĖ-JAKNIŪNIENĖ

BŪK SAVANORIS – KEISK PASAULĮ

TAVO SAVANORYSTĖS
KELRODIS

Europos Komisijos
atstovybė Lietuvoje

BŪK SAVANORIS – KEISK PASAUĻĀ

**TAVO SAVANORYSTĒS
KELRODIS**

TURINYS

Autorių žodis skaitytojams 4

„Savo noru – tai jau savanoris?“ 5

Savanorystės formos 10

„Ateik, kartu nuveiksime daugiau!“ 14

Savanorystės reiškinys visuomenėje 19

Kodėl žmonės savanoriauja? 25

Kodėl savanoriauji Tu? 27

Kokį kelią renkiesi?

Trumpalaikė vietinė savanorystė 32

Ilgalaikė vietinė savanorystė 36

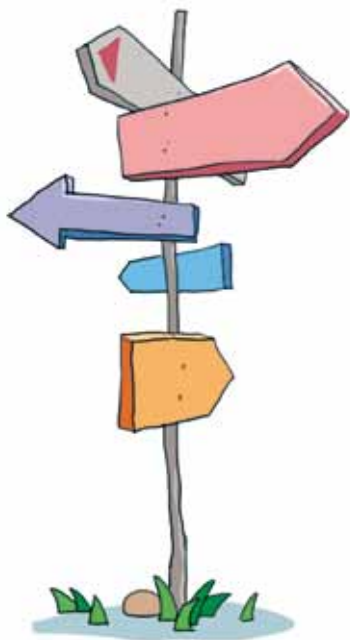
Trumpalaikė tarptautinė savanorystė 40

Tarptautinė savanoriška tarnyba 46

Savanorystės sritys 51

Mano savanorystės dienoraštis 59

Šaltiniai 63

Mieli skaitytojai,

2011-uosius metus Europos Komisija paskelbė Europos savanoriškos veiklos metais.

Kartu su kolegomis nusprendėme šiuos metus pažymėti ne vien proginiais renginiais, bet ir inicijuoti bei skatinti savanorystės idėjų ir žinių apie ją sklaidą visoje Lietuvoje. Šūkis „Būk savanoris – keisk pasaulį!“ kviečia aktyviai įsilieti į daugiamilijoninį savanorių būrį. Jūsų dėmesiui siūlome ir leidinį, kuriame yra praktinės informacijos visiems, norintiems prisijungti prie šios veiklos.

Savanorystės, kaip ir kiekvienos laisvo ir kūrybingo žmogaus veiklos, neįmanoma nusakyti vienu visoms šalims ir visuomenėms tinkamu apibrėžimu. Jos mastas, forma ir teisinis reglamentavimas kiekvienoje šalyje kitoks. Vienur savanoriška veikla reglamentuojama įstatymais, kitose valstybėse ją apibrėžia ir reglamentuoja tam tikros taisyklės ar tiesiog įprastos visuomenės gyvenimo normos. Daugelyje šalių savanorystė yra labai svarbi visuomenės gyvenimo dalis, o kitur dar nėra pakankamai pripažįstama.

Be laisva valia ir neatlygintinai atliekamos veiklos, skirtos aplinkai, paveldui, taikai saugoti, skurdui ir socialinei atskirčiai mažinti, silpniesiems globoti ir t. t., neįmanoma įsivaizduoti šių laikų pasaulio, todėl savanoriška veikla turi būti visuomenės pripažįstama ir vertinama.

Nors Lietuva tarsi naujai atranda savanorystės svarbą, savanorystės iniciatyvos yra vieni stipriausių saityų, siejančių Lietuvą su Europa ir visu pasauliu. Šia knyga siekiame, kad savanoriška veikla būtų geriau suprantama visuomenei, kad ji būtų pripažįstama, ja būtų didžiuojamasi. Tikimės, kad knygoje pateikta informacija padės visiems – tiek jau aktyviai dalyvaujantiems savanoriškoje veikloje, tiek svarstantiems galimybę prie jos prisijungti.

Pasidalinkime savo širdžių šiluma, ir pasaulis taps šviesesnis.

*Dr. Natalija Kazlauskienė,
Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje vadovė*

Sveikas ir sveika!

Džiaugiamės, kad susidomėjai šia knygele ir tikimės, kad Tavo dėmesio priežastys sutampa su mūsų rašymo tikslais.

Mes norime padėti suprasti, kas ta savanorystė, kokios jos formos ir kaip pasirinkti tą, kuri Tau labiausiai tinka. Rėmėmės savo patirtimi, kurią sukaupėme nuo 15 metų dalyvaudamos savanoriškoje veikloje. Neringa į šią veiklą įsitraukė Lietuvoje ir, gerai susipažinusi su savanorystės ypatumais, jau keliolika metų konsultuoja Lietuvos organizacijas, dėsto savanoriško socialinio darbo kursą M. Romerio universitete, o neseniai su visa šeima savanoriavo Gvatemaloje. Tarptautinėse savanoriško darbo stovyklose dirbti pradėjusi Monika dabar talkina Europos savanorių tarnybai: rengia savanorius, moko organizacijas dirbti su savanoriais ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Europoje. Knygelėje mintimis apie savanorystę dalijasi ir garsesni žmonės, kurie turi daug jos patirties. Tikimės, kad jų pavyzdys Tave įkvėps.

Skaityti šią knygelę galima įvairiai. Nuosekliai skaitydamas suvoksi, kas yra savanorystė, tačiau jei Tave domina konkretus savanorystės aspektas, gali iš karto apie jį ir skaityti. O jei ieškai organizacijos, kurioje norėtum savanoriauti, pabaigoje rasi naudingų nuorodų.

Taigi gali eiti visą knygelės maršrutą, tačiau gali ir aplankyti tik tas vietas, kurios Tau įdomiausios.

Stengėmės, kad šis kelrodis atvestų Tave ten, kur ir nori eiti.

Linkėdamos atrasti savąjį savanorystės kelią

Neringa ir Monika

SAVO NORU – TAI JAU SAVANORIS?

SAVANORIO ĮVAIZDIS

Klausimas Tau:

Kada pirmą kartą išgirdai sąvoką „savanoris“? Su kuo Tau ji asocijavosi?

Dar visai neseniai, išgirdę žodį „savanoris“, lietuviai pirmiausia pagalvodavo apie savanoriškai tarnaujančiuosius kariuomenėje. Tokia savanorio samprata susiformavo pirmuoju Lietuvos nepriklausomybės laikotarpiu, o dar labiau įsitvirtino po 1990 metų, atgavus laisvę. Kovoti dėl Lietuvos laisvės buvo itin svarbu, o savanoriška tarnyba krašto apsaugoje vertinta kaip garbinga, reikalinga ir stiprios asmeninės motyvacijos reikalinga veikla.

Ar žinojai, kad...

Vilniaus ir Kauno Savanorių prospektai pavadinti būtent Lietuvos kariuomenės savanorių garbei.

Šiandien šį žodį suvokiame daug plačiau. Savanoriška pagalba labiausiai žinoma iš visuomeninių „Maisto banko“ ir „Darom“ akcijų. Nors ir ne taip gausiai, savanoriai įsitraukia ir į kitą socialinę, aplinkosaugos, bendruomenių veiklą. Tai rodo, kad savanorio įvaizdis keičiasi ir formuojasi pagal tai, kokios pagalbos reikia visuomenei.

Savanorystė – visuomenės veidrodis, atspindintis tai, kas žmonėms rūpi. Kai grėsė pavojus tautos išlikimui arba šalies nepriklausomybei, savanoriai telkėsi kaip bendra jėga saugumui užtikrinti. Šiandien visuomenėje iš savanorių laukiama kitų dalykų – jautrumo vargstančiam ar kenčiančiam žmogui, jautrumo gamtai, aplinkos saugojimo ir panašių, susijusių ne tik su išlikimu, bet ir su gerovės kūrimu, veiksmų. Deja, senoji samprata neretai trukdo įsitvirtinti naujoms savanorio reikšmėms. Laikui bėgant sampratos keičiasi, tačiau tikrai daugiau žmonių dabar galėtų imtis savanorystės, jei suvoktų ją naujai.

SAVO NORU – TAI JAU SAVANORIS?

Klausimas Tau:

Kaip apibūdintum, kas yra savanoris?

Jei gatvėje paklaustum žmonių, kas yra savanorystė, dažniausiai išgirstum, kad tai **savo noru** atliekama veikla. Ir tai tiesa. Žodis „savanoris“ sudarytas iš dviejų kitų – „savo“ ir „noru“. Kitose kalbose savanorystės esmė taip pat atsispindi pačiame žodyje. Pavyzdžiui, anglų kalbos žodis „volunteer“ kilęs iš lotyniškojo „voluntas“, kuris reiškia „asmeninį pasirinkimą“, „laisvą valią“, „galimybę rinktis“.

Tačiau savo noru ir laisva valia mes ir valgome, bendraujame vieni su kitais arba nebendraujame, atliekame daugybę kitų veiksmų, be kurių neįsivaizduojamas gyvenimas. Net turime ypatingų pomėgių, kuriems laiką ir jėgas skiriame taip pat savo noru. Tad, kaip Tau atrodo, kuo nuo kitos savo noru atliekamos veiklos skiriasi savanorystė?

Kai kalbame apie savanorystę, būtinos dvi sąlygos:

Visų pirma, savanoriško darbo esmė yra pats savanoris – **asmuo, pasirinkęs atiduoti savo laiką ir jėgas** visuomenei ir jos reikmėms. Savanorystės nėra be visiškai laisvo asmens apsisprendimo pakeisti kasdienybę ir leisti j savanoriškos veiklos nuotyki. Kaip tik tuo savanorystė graži: niekas kitas negali priversti žmogaus savanoriauti – nei piniginis atlyginimas, už kurį reikia „atidirbti“, nei vadovas, įsakantis vykdyti jo valią. Savanoriauti apsisprendžia pats asmuo, neklausdamas, „Kiek už tai gausiu?“ arba „Kas man iš to?“ Iš tiesų klausiama visiškai priešingai – „Kam galėčiau būti reikalingas?“ Tai atveria platų saviraiškos, dalijimosi džiaugsmo ir atradimų horizontą.

Savanorystei būtina dar viena sąlyga: atrasti „**kitą**“ – **asmenį arba organizaciją**, – kuriam šis darbas ir būtų skiriamas. Ėmęsis savanoriško darbo, savanoris jį atlieka ne sau, ne draugui ar giminiui, o tam, kuris yra svetimas ir kuriam savanoris neprivalo padaryti ką nors gera. Savanoriška veikla gali būti orientuota ne tik į asmenį, bet ir į kitą gražų tikslą, pavyzdžiui, upės kranto ar miško sutvarkymas, paukščių skaičiavimas taip pat gali būti savanoriška veikla, nuo kurios kam nors kitam bus šviesiau gyventi.

Esama įvairių savanoriškos veiklos apibrėžimų, tačiau visuose **kalbama apie:**

- motyvaciją – asmeninį norą ir įsitraukimą;
- darbo atlikimą ne sau ar artimiesiems, bet kitam asmeniui arba organizacijai;
- ne piniginį atlyginimą.

SAVANORYSTĖ EUROPOJE

„Europoje savanorystė egzistuoja daugybe formų, atspindėdama Europos Sąjungos šalių narių požiūrių ir tradicijų įvairovę. Tačiau yra ir bendrų bruožų.“

Savanorystė yra veikla, kuri:

- vykdoma asmens laisva valia, pasirinkimu ir motyvacija;
- nesiekia finansinio pelno (neatlygintina veikla);
- vykdoma organizuotoje aplinkoje (NVO, savanorių centrai ar kitos organizuotos grupės);
- skirta padėti ne pačiam savanoriui, o kitam žmogui ir visuomenei apskritai, prisidedant prie bendrųjų visuomenės vertybių (nors pripažįstama, kad savanoriška veikla yra labai naudinga ir pačiam savanoriui).“

Europos savanorių centro tyrimo statistinis dokumentas „Facts and Figures“

Nors asmeninis noras ir pasiryžimas yra itin svarbūs, savanorystės savitumą ir išskirtinumą atskleidžia **savanorystės principai:**

- Savanorystė teikia naudos ir visuomenei, ir pačiam savanoriui. Savanoriškas darbas nesiremia vien noru daryti gera kitiems (altruizmu): esama ir kitokių motyvų, kuriuos aptarsime vėliau.
- Savanoriška veikla yra nemokama. Vadinasi, savanoriška veikla yra kiekvieno piliečio pasirenkama visiškai laisvai (nesitikint jokios finansinės naudos), ji didina bendrąjį gėrį ir atliekama ne šeimos narių ar draugų naudai. Tiesa, atsižvelgiant į savanoriškos veiklos specifinę savanoriui kartais kompensuojamą tam tikrą išlaidą, pavyzdžiui, kelionės bilietas ar maisto išlaidos, tačiau tai nėra atlyginimas už atliktą darbą.

- Savanorystei būtinas laisvas pasirinkimas. Laisvas pasirinkimas sukuria ypatingą savanorio santykį su atliekamais darbais ir visuomenei svarbiais klausimais. Savanoris negali būti saistomas jokių finansinių ar kitų laisvą apsisprendimą varžančių įsipareigojimų, pavyzdžiui, darbovietės reikalaujamas papildomas darbas niekada nebus savanoriškas.
- Savanoriška veikla negali būti privaloma sąlyga gauti privilegijoms iš valstybės (pensijai, papildomoms išmokoms ar pan.). Šiuo principu norima išsaugoti laisvą apsisprendimą savanoriauti, o ir toks terminas kaip „privaloma savanorystė“ būtų tiesiog neįmanomas. Vertė, kurią sukuria savanoriai, įmanoma tik esant laisvam pasirinkimui.
- Savanoriška veikla įmanoma tik ten, kur nesiekama pelno. Tai reiškia, kad savanoriška veikla iš tiesų naudinga bendruomenei, o ne kieno nors asmeniniam ar verslo interesams. Be to, siekiama atskirti savanorišką darbą nuo mokamo darbo formų.

Klausimas:

Ar savanoriška veikla negali būti vykdoma, tarkim, privačiuose senelių globos namuose, nes juk tokia pačia veikla savanoriai užsiima ir pelno nesiekiančiuose senelių globos namuose? – Negalima, nes taip gali būti išnaudojamas savanoris taupant išlaidas mokamiems darbuotojams.

- Savanoriai negali pakeisti mokamų darbuotojų. Savanorio ir samdomo darbuotojo statusai visiškai skiriasi. Organizacijos naudojasi savanoriais kaip pagalbinkais, o ne kad išvengtų darbuotojų samdymo. Kai savanoriai nekelia grėsmės darbo vietoms, tarp mokamų darbuotojų ir savanorių gali egzistuoti bendradarbiavimo santykis.
- Savanoriaujant privalu gerbti kitų asmenų orumą, teises ir kultūrą. Diskriminacinė arba rasistinė ir kitokia destruktivi veikla nėra laikoma savanoryste.

Pavyzdžiai:

Savanoris Jonas, 54 metai	Savanorė Dainora, 30 metų	Savanorė Neringa, 23 metai
Jau 6 metus reguliariai vyksta į kraujo centrą duoti kraujo; kartais prisideda prie Raudonojo Kryžiaus veiklos, kai reikia pagalbos dalijant iš užsienio atvežtą labdarą. Kiekvieną pavasarį ne tik dalyvauja „Darom“ akcijoje, bet ir padeda burti žmones kaimynystėje.	Prieš 4 metus universitetinės praktikos vieta pasirinko socialinį centrą ir paskui čia liko kaip savanorė. Iki šiol dukart per savaitę padeda ir kasdienėje centro veikloje, ir dalį savo vasaros atostogų praleidžia organizuodama stovyklas nepasiturinčių šeimų vaikams ir dirbdama jose.	3 metus dirbusi padavėja kavinėje, nusprendė gyvenimo patirties įgyti savanoriaudama pabėgėlių centre Ispanijoje. Čia ji kiekvieną dieną praleidžia su centro gyventojais, padėdama jiems mokytis užsienio kalbos, atlikti kasdienę ruošą ir prižiūrėdama vaikus.

NESVARBU:

- kiek Tau metų;
- kokį turi išsilavinimą;
- kokios esi tautybės;
- kokį darbą dirbi;
- kaip atro dai.

SVARBU, KAD:

- nori padėti kitiems;
- tiki savanorystės idėją;
- gali skirti savo jėgų ir laiko geram tikslui;
- nori tobulėti ar bent jau prasmingai leisti laisvalaikį;
- gali prisiimti teisinę atsakomybę.

Jei pasirinksi savanoriauti organizacijoje...

Apžvelkime, kuo savanoris skiriasi nuo kitų:

	SAVANORIS	PRAKTIKANTAS	NARYS	DARBUOTOJAS
Motyvacija	Savo noru nuveikti konkrečius darbus	Atlikti mokymosi įstaigos užduotą praktiką	Turėti galimybę dalyvauti organizacijos veikloje	Dirbti už sutartą atlyginimą
Atsakomybė	Iš dalies atsakingas už konkrečią užduotį	Atsakingas už mokymosi tikslų siekimą	Atsakingas už dalyvavimą bendruose reikaluose ir atstovavimą	Visiškai atsakingas už jam pavestus darbus
Trukmė	Tiek, kiek trunka atlikti įsipareigotus darbus	Tiek, kiek numatė mokymo įstaiga	Trukmė pagal nario mokesčio taisyklės ar kitus reikalavimus	Tiek, kiek sutarta su darbdaviu
Vaidmuo	Padedą organizacijai vykdyti veiklą	Mokosi įsitraukdamas į veiklą	Dalyvauja ir rūpinasi organizacijos ateitimi	Visiška atsakomybė už vykdomą veiklą

Klausimas Tau:

Kokius vaidmenis atlieki dabar?

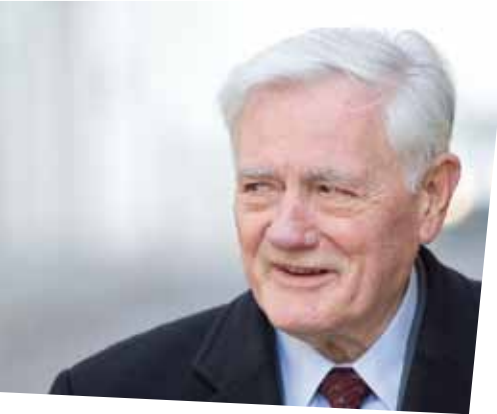
Visi – ir darbuotojas, ir narys, ir praktikantas – gali tapti savanoriais kitoje organizacijoje. Pavyzdžiui, prekybos centro darbuotoja gali taip pat būti ir neįgaliųjų centro savanore, advokatų kontoros praktikantas – bendruomenės centro savanoriu, jaunųjų ūkininkų rateljio narys – „Maisto banko“ savanoriu.

Ar žinotai, kad...

savanoriu gali būti ir bausmę įkalinimo įstaigoje atlikęs asmuo, ir fizinę ar protinę negalią turintis žmogus, ir mama su kūdikiu.

VALDAS ADAMKUS

Lietuvos Respublikos Prezidentas

Asmeninė savanorystės patirtis

Gyvenimas taip susiklostė, kad pusę šimtmečio teko pragyventi JAV. Ten suvokiau svarbiausias vertybes – kilnumą ir geranoriškumą. Mane supė žmonės, atitrūkę nuo Europoje vykusių kataklizmų, ėjo į pagalbą visur, net ir į kituose žemynuose esančias šalis. Tokie buvo ir Amerikos lietuviai, su kuriais praleidau 50 savo sąmoningo gyvenimo metų. Dabar tai matau kaip milžinišką vertybę, glūdėjusią išeivijos širdyse. Savo inteligencija išskirtini žmonės, patekę į sudėtingas sąlygas, atsidūrė tam tikrame materialiniame ir dvasiniame skurde, bet vis tiek rado savyje jėgos parodyti savanoriškumą, geraširdiškumą ir išlaikyti be galo svarbų lietuviškumą.

Savanorystė, kaip būdas išreikšti savo idėjas ir savo svajones, tada buvo lyg variklis, tokia turėtų būti ir šiandien. Neturėdami tvirto materialinio pagrindo, žmonės sugebėdavo kas mėnesį siųsti siuntinius artimiesiems į Lietuvą ar į Sibirą. Taip elgdamiesi jie apribojo save, tačiau išreiškė savo vertybes. Kitas tokios savanorystės aspektas – tarptautinė kova dėl Lietuvos Respublikos išlaikymo pasaulyje ir jaunimo lietuviškumo puoselėjimas. Tuo tikslu kūrėsi šeštadieninės mokyklos visiems vaikams ir jaunuoliams, jose būrėsi lietuviškumą puoselėjančios ir net sportinės organizacijos, kurios pritraukė daug jaunimo ir taip pat išlaikė lietuviškumo tradicijas.

Savanorystės vertė

Mane savanorystė formavo kaip žmogų. Įgijau platesnį požiūrį į pasaulį, supratimą apie savo vienvėvę su tauta ir kilmę. **Pajutau pasididžiavimą savo tauta ir jos laimėjimais – tai suteikė įkvėpimo siekti aukštesnių tikslų.**

Tiems lietuviams, kurie yra palikę Lietuvą, Lietuva lieka dvasinis idealas. Prieš savanorystę, kuri papildo žmogaus asmenybę, leidžia rasti meilę ir žmoniškumui, materialinių gėrybių siekimas nublanksta.

Lietuvoje savanorystė labai įvairi: daliai visuomenės savanorystė teikia dvasinį pasitenkinimą. Galbūt tokių žmonių gyvenimo filosofijoje įsitvirtinusi nuostata, kad artimui skirtas darbas praturtina ir jį patį, daro jo gyvenimą prasmingesnį. **Ateina supratimas, „Štai, aš gyvenu ne tik sau, bet ir kitam, tai yra mano prigimtis, mano pareiga padėti kitam“.** Galbūt taip reiškia pagarba žmogui.

Kitai daliai visuomenės savanoriškumas yra galimybė siekti asmeninių tikslų. Tokių žmonių taip pat reikia – nors jų motyvacija ir skiriasi nuo idealistinės, bet duoda tikrai gerų rezultatų. Kad ir kaip būtų, sveikintina, kad yra savanoriaujančių žmonių, ir kuo daugiau jų bus, tuo mes, kaip bendruomenė ir visuomenė, būsimės geresni, galėsime pasiekti daug daugiau, nei dabar esame padarę.

Deja, yra ir tokia visuomenės dalis, kuri nesupranta savanorystės esmės. Galbūt tokie žmonės sako – neturi ką veikti, tai tegu užsiiminėja savanoryste, arba mano, jog netiesa, kad savanoriai negauna jokio piniginio atlygio... Ir taip yra ne tik Lietuvoje, visa žmonija įvairiaspalvė savo pažiūromis ir gyvenimo būdu. Bet aš noriu remtis aktyviaja visuomenės dalimi, veikiančiais savanoriais ir, sveikindamas tą iniciatyvą, kuri turi šviesesnį atspalvį, norėčiau, kad ji kuo plačiau pasklistų Lietuvoje.

SAVANORYSTĖS FORMOS

Savanorystė gali būti labai įvairi. Pateikiame kriterijus, pagal kuriuos pamatysi savanorystės įvairumą ir galėsi rinktis, kokia savanorystė tinka būtent TAU.

Klausimas Tau:

Kaip Tu įsivaizduoji, kokia gali būti savanoriškos veiklos įvairovė?

SAVAIMINĖ

FORMALIOJI

JAUNIMAS

SUAUGUSIEJI

SENJORAI

TRUMPALAIKĖ

ILGALAIKĖ

PAGAL STATUSĄ

Savaiminė savanorystė vyksta be jokios organizacijos ar kito tarpininko įsikišimo. Pavyzdžiui, ateini išplauti kaimynui indų, žinodamas, kad jis pats negali susitvarkyti, ir norėdamas jam padėti.

Formalioji savanorystė visada įtraukia tarpininką – organizaciją, kuri koordinuoja savanorišką veiklą. Ji kviečia savanorius ir kartu su savanoriais planuoja darbus, pavyzdžiui, indų plovimas labdaros valgykloje, kurioje savanoriauji, jau yra formalioji savanorystė.

PAGAL AMŽIŲ

Savanoriauti gali visi žmonės nuo to amžiaus, kai asmuo gali prisiimti teisinę atsakomybę už savo veiksmus.

Kiekvienos amžiaus grupės žmonių motyvai ir poreikiai paprastai šiek tiek skiriasi.

PAGAL TRUKMĘ

Laiko riba, skirianti ilgalaikę ir trumpalaikę savanorystę, yra 3 mėnesiai.

Trumpalaikė savanorystė – savanoriška veikla, trunkanti iki 3 mėnesių.

Ilgalaikė savanorystė – savanoriška veikla, trunkanti ilgiau nei 3 mėnesius.

VIETINĖ

EUROPOS

TARPTAUTINĖ

PAGAL GEOGRAFIJĄ

Savanoriui nėra geografinių ribų.

Vietinė savanoriška veikla gali vykti ir Tavo gyvenvietėje.

Europinė savanoriška veikla gali vykti bet kurioje Europos šalyje.

Tarptautinė savanoriška veikla gali vykti bet kurioje pasaulio šalyje bet kuriame žemyne.

SAVO SRITIES
SPECIALISTAIBE SPECIALIOS
PATIRTIES

PAGAL PATIRTĮ

Dažniausiai savanorystei nebūtina speciali profesinė patirtis. Svarbiausia yra noras padėti. Tačiau galima ir tokia savanorystė, kai veikla remiasi konkrečiais profesiniais įgūdžiais. Pavyzdžiui, norint vykti mokyti anglų kalbos į Pietų Ameriką, reikalinga anglų kalbos mokytojo patirtis.

INDIVIDUALI

GRUPĖMIS

PAGAL ORGANIZAVIMĄ

Vieno žmogaus savanoriavimas vadinamas **individualia** savanoriška veikla.

Savanoriška veikla gali būti organizuojama ir **grupėmis**, pavyzdžiui, tarptautinės savanoriško darbo stovyklos.

Manome, kad svarbiausia būsimam savanoriui apsispręsti, kur jis norėtų savanoriauti ir kiek laiko tam gali skirti. Įvairias galimas pasirinkti savanorystės formas aptariame skyriuje „Kokį kelią renkiesi“.

Ar žinote, kad...

Didžiojoje Britanijoje (38 %) ir Vokietijoje (36 %) kasmet savanoriais tampa 23 milijonai žmonių, o Airijoje, kurios gyventojų skaičius labai artimas Lietuvai (daugiau kaip 4 milijonai gyventojų), kasmet savanoriauja 1,3 milijono (33 %) žmonių.

ANDRIUS MAMONTOVAS

Dainininkas, aktorius

Asmeninė savanorio patirtis

Savanoriauti pradėjau 1996 m., tada surengėme „Paramos“ koncertus – tai buvo pirmoji didelė labdaros akcija Lietuvoje. Už surinktus pinigus vežėme į vaikų namus knygų, pieštukų, popieriaus, visokių vaiko lavinimui reikalingų dalykų. Nes maistas reikalingas šiandien, bet tai, ką išmoksi, gali praversti vėliau. Sumanėme, kad bent viena iš „idėjinių“ knygų („Džonatanas Livingstonas žuvėdra“ ar „Mažasis princas“) būtų kiekvienuose vaikų namuose ir kad jei ne visi, tai nors vienas iš vaikų būtų perskaitęs tokią knygą, kuri skatina ko nors siekti. **Jei žmogus neturi ko siekti, kažko kilnesnio, tai jo gyvenimas būna beprasmis ir labai liūdnas.**

Šiuo metu intensyviausiai savanoriauju su „Jaunimo linija“. Jau dvejus metus vykdomė iniciatyvą „Nebijok kalbėti“. Ji prasidėjo nuo 40 000 atvirukų su patarimais, ką daryti, jeigu šalia yra žmogus, kuris nori nusižudyti. Daugiau kaip metus kiekvieną mėnesį važiuojame į tas Lietuvos vietas, kur savižudybių skaičius pats didžiausias, ir kalbamės su jaunimu.

Taip pat savanoriauju ir Gatvės muzikos dienoje. Tai visai kitas žanras, tai pramoga, kuri šiemet vyko jau penktus metus. Neįtikėtinas visų savanoriškai dalyvaujančiųjų entuziazmas – prie mūsų prisijungė „kultūros savanoriai“, kurie tiesiog ėmėsi iniciatyvos ir viską padarė.

Savanorystės idėja

Jei pasakysi žmonėms – vienykitės, jie nesusivienys. Žmonės paprastai buriasi aplink kokį nors veiksmą, buriasi ten, kur iš tikro gali įsitraukti. Svarbi ir pati idėja: man tai – savižudybės tema, nors asmeniškai su tuo niekada nesu susidūręs, bet man ji tikra. Aš noriu tai daryti, nes ji man svarbi.

Dabar bendrauju su „Gelbėkit vaikus“. Mūsų bendravimas prasidėjo pernai, įvykus Haičio nelaimėi, o neseniai rinkome pagalbą Japonijos vaikams: žmonės tikrai nustebino suaukoję šitiek pinigų – pusę milijono!!! Tokiai šaliai, kaip mes, tai fantastiškas dosnumas!

Savanoris – koks jis?

Savanoriai būna labai draugiški žmonės, nes savanorystė pati savaime yra draugiškas veiksmas. Manau, svarbiausia savybė yra draugiškumas.

Neretai jie idealistai, dažniausiai – jaunesni žmonės. Tie, kuriuos gyvenimas palaužia ir priverčia rūpintis materialine gerove, neretai atkrenta. Lieka tik tokie, kurie nepalaužiami materijos; visai nesvarbu, kiek jie uždirba, kaip gyvena – jie vis tiek savanoriauja. Tai kyla iš žmogaus noro pasaulį padaryti geresnį. **Savanoriai – tai žmonės svajotojai, jie tiki, kad galima pakeisti pasaulį, net jei jis ir netobulas.** Nesavanoriaujantieji ieško pasiteisinimo, kuris yra tarsi bandymas nustumti teisingą – savanoriavimo – jausmą.

Savanorystės vertė

Štai, tarkim, minėta iniciatyva „Nebijok kalbėti“ – mes iš tikro niekaip negalim sužinoti, ar kam nors, išklausiuiam mūsų patarimo, palengvėjo, ar padėjome. Tačiau jei tai bent vienam žmogui padės, nors to niekada ir nesužinosime, tai daryti verta. **Savanoriaujant atsiranda prasmės pojūtis, suvokimas, kad gyveni ne vien kad patenkintum poreikius – susitvarkytum buitį, leistum sau atostogas.** Visa tai, be jokios abejonės, smagu turėti, bet **prasmė gyvenime atsiranda tik kai daliniesi – nesvarbu kuo, užtenka to, ką turi. Tik tada tavo gyvenimas yra prasmingas.**

Savanoriaudamas gali suprasti, kad bet kokie pasikeitimai vyksta tik tada, kai kas nors imasi iniciatyvos. Ir dažniausiai tai visai ne valdžios žmonės!

Savanorystė ir visuomenė

Savanoriaudamas pradedi save matyti ne kaip visatos centrą, bet kaip sudedamąją dalelę. Gyvename pereinamuoju laikotarpiu, kai viskas keičiasi. Labai greitai persokome nuo vienos sistemos prie kitos. Ilgai buvome izoliuoti nuo gerovės. Dabar labai norim tiesiog turėti. Bet turto turėjimas yra prasmingas tik kai užsiimi pagalba kitiems. Kad ir kaip žiūrėtum, vis tiek gyvenime reikia tik vienos lovos ir vieno miegamojo, ir pusryčiams tau užtenka dviejų sumuštinių, o ne šimto, nesvarbu, kokia tavo sąskaita banke. Kad laimingai gyventum, daug nereikia...

O jei duodi, daug daugiau gauni. Ir kuo daugiau duodi, tuo daugiau gauni. Tai neįtikėtina, bet tai dėsnis.

Aš duodamas turiu laimingą gyvenimą, man to užtenka. Man tai labai daug.

Kiekvienas dalykas, kurį darome, mums vienaip ar kitaip sugrįžta. Jei padarei gerą darbą, tavo mąstymas pasikeičia, galbūt peržengi per savo egoizmą.

Savanoriška veikla yra tuomet, kai nebegalvoji tik apie save. Galvojimas vien apie save yra pati didžiausia šiuolaikinio pasaulio problema. Kaip imti galvoti ne vien apie save? Gal geriausiai gali parodyti pavyzdys? Pavyzdys yra labai galingas dalykas, vienas iš savanoriavimo pranašumų. Ne tyčinis, surežisuotas pavyzdys, bet kai tai darai nuoširdžiai.

„ATEIK, KARTU NUVEIKSIME DAUGIAU!“

Tavo savanorystės partneris – su savanoriais dirbanti organizacija

Jei nori padėti kitiems ir pasidalyti gerumu, iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad visiškai nebūtina jokia organizacija. Juk savanoriška veikla gali būti daroma nepastebimai, nesiviešinant ir neieškant partnerių. Ir nors noras padėti kitam slypi kone kiekvieno žmogaus širdyje, tačiau šį vidinį impulsą įgyvendinti be organizacijos pagalbos gali būti nelengva. Trukdyti gali nežinojimas (Kur ir kam atiduosiu savo laiką ir jėgas? Kam su savo patirtimi būsiu reikalingas?) ir baimė, kad nepavyks gerai atlikti darbų arba kad pradėjus savanoriauti teks tai daryti visą gyvenimą. Organizacijos ir perima dalį atsakomybės, ir „suveda“ savanorius su potencialia veikla.

Klausimas Tau:

Kuo skirtųsi Tavo savanoriška veikla, jei savanoriautum vienas ir jei prisijungtum prie organizacijos?

KODĖL SAVANORIUI REIKALINGA ORGANIZACIJA?

- Padedant organizacijai, savanorystės pradžia, atrodžiusi tokia neaiški ir baugi, bus lengvesnė. Juk pradžioje kyla daug klausimų: ką pasiūlyti, kaip bendrauti, kokią pagalbą suteikti ar kaip pristatyti save, kad kitas teisingai suprastų, ką siūlote.
- Atsargūs būna ir pagalbos gavėjai. Žmonės nėra linkę pasitikėti vien žodžiais arba yra buvę apgauti ar girdėję apie piktnaudžiavimą. Todėl kad ir kokių gerų ketinimų gali turėti savanoris, be patikimos organizacijos į jį bus žiūrima atsargiai.
- Savanoriaudamas su organizacija, įsipareigoji aiškiai ir apibrėžtai, kitaip, nei savanoriautum pats vienas. Tu konkrečiai žinai, kada ir kaip savanoriauji, o jei norėsi nutraukti savo veiklą, būsi tikras, kad Tavo globojama sritis ar asmuo nebus paliktas – už jį atsakingas taps kitas savanoris. Taip Tu dalsiesi atsakomybe.
- Organizacija tau padės išmokyti tinkamai atlikti savo darbą. Kartais tam tikrai veiklai reikia specialių įgūdžių ir žinių, pavyzdžiui, prižiūrint gyvūnus ar padedant neįgaliajam.
- Organizacijoje sutiksi ne tik tuos, kuriems reikia pagalbos, bet ir bendraminčių, kurie Tau padės sunkesniais atvejais, o gal ir draugais taps.
- Organizacija gali sudaryti daugiau galimybių mokytis iš patirties.
- Su organizacija nuveiksi daugiau – dešimtys rankų gali daugiau nei dvi!

Organizacijos savanorius pakviečia, įtraukia į veiklą, išmoko, palaiko su jais nuolatinį ryšį ir atsišveikina padėkodamos už kartu atliktą veiklą.

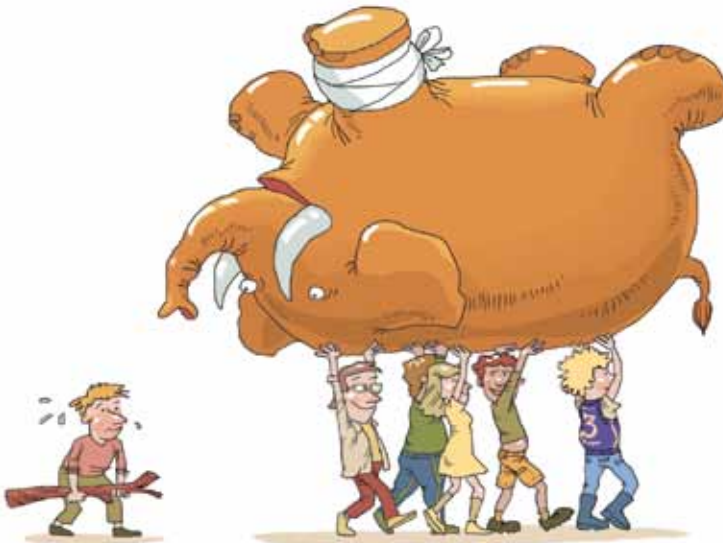
KOKIOSE ORGANIZACIJOSE GALIMA SAVANORIAUTI?

Pagal Savanoriškos veiklos įstatymą Lietuvoje savanoriškos veiklos organizatoriai gali būti:

- labdaros ir paramos fondai;
- biudžetinės įstaigos;
- asociacijos;
- viešosios įstaigos;
- religinės bendruomenės, bendrijos ir religiniai centrai;
- tarptautinių visuomeninių organizacijų skyriai (padaliniai);
- politinės partijos;
- profesinės sąjungos;
- kiti juridiniai asmenys, kurių veiklą reglamentuoja specialūs įstatymai ir kurių veiklos tikslas nėra pelno siekimas, o gautas pelnas negali būti skiriamas jų dalyviams.

Savanorius kviečia dviejų tipų organizacijos:

Priimančiosios organizacijos (PO) – tai organizacijos, kurių svarbiausi tikslai orientuoti į tam tikrą veiklą. Savanorių joms reikia, kad ta veikla būtų atliekama kuo kokybiškiau, intensyviau, veiksmingiau, gražiau. Savanoriai prisideda prie jos, o sutartam veiklos laikotarpiui pasibaigus, atsisveikina su organizacija be tolesnių įsipareigojimų.

Koordinuojančiosios organizacijos (KO) – tai organizacijos, kurios skleidžia visuomenėje savanorystės idėją ne kviesdamos savanorius pas save, bet siekdamos įtraukti juos į kitų organizacijų veiklas. Koordinuojančiosios organizacijos padeda organizacijoms, kurios pačios nepajėgia pasikviesti savanorių, ir savanoriams, kurie nežino, kur kreiptis ir kaip pradėti savanorišką veiklą.

Klausimas Tau:

Koks yra skirtumas, kai tiesiogiai renkiesi priimančiąją organizaciją ir kai kreipiesi į koordinuojančiąją organizaciją?

SAVANORYSTĖ EUROPOJE

ANGLIJOJE veikia maždaug 324 savanorystės centrai, padedantys ieškoti naujų savanorių, dalytis bendravimo su savanoriais patirtimi; palaikyti ryšius su vietos valdžia ir verslu siekiant sudaryti palankias sąlygas remti ir palaikyti savanorišką veiklą.

DANIJOJE savanorių organizacijas remia 55 vietos savanorių centrai.

ITALIJOJE yra 77 savanoriškų paslaugų centrai.

Iš NIPC atliktos Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizės

Lietuvoje nė viena organizacija nėra įteisinta kaip koordinuojančioji. Tačiau būsimiems savanoriams gali padėti šios organizacijos:

MIESTAS	ORGANIZACIJA	ADRESAS, TELEFONAI
VILNIUS	„Socialinis veiksmas“	www.savanoriai.org Gedimino pr. 10/1, Vilnius, 8 670 25 576
	SALTES	www.saltes.net Juozapavičiaus g. 10A, Vilnius, (8 5) 272 8292
	Savanorių centras	www.savanoris.lt S. Moniuškos g. 27, Vilnius, 8 655 55 322
	Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras	www.nisc.lt Odminių g. 12, Vilnius, (8 5) 261 8782
KAUNAS	„A. C. Patria“	www.patria.lt Rotušės a. 23, Kaunas, (8 37) 32 28 82
	„Deineta“	www.deineta.lt Savanorių pr. 16-7, Kaunas, (8 37) 20 40 55
KLAIPĖDA	Dvasinės pagalbos jaunimui centras	www.dpjc.lt Darželio g. 11, Klaipėda, (8 46) 36 04 11

Organizacijų, kurios miestuose ar miesteliuose koordinuoja savanorius, yra ir daugiau.

LEONIDAS DONSKIS

*Europos Parlamento narys, filosofas,
visuomenės veikėjas*

Savanorystės patirtis

Užaugęs Brežnevo epochoje, buvau tipiškas sovietmečio vaikas. Atrodė, kad visi geri ir išmintingi dalykai yra organizuoti valstybės. Pirmą kartą su savanoryste tiesiogiai susidūriau lankydamasis Izraelyje, kur man papasakojo, kad daugybė tokių dalykų kaip našlaičių globa ar darbas su neįgaliais retai susiję su valstybinėmis programomis. Vėliau supratau, kad daugybė humanitarinių projektų, daugybė su pagalba žmonijai susijusios veiklos būtų neįmanoma, jei neegzistuantų savanorystė.

Antra patirtis buvo JAV. Ten dirbdamas pradėjau dalyvauti „Santaros-Šviesos“ suvažiavimuose. Ir tada bene pirmą kartą gyvenime supratau, kad visa tai, kas mums atrodė tiesiog išeivijos legendos – labai rafinuoti ir aukšto lygio leidiniai „Metmenys“, „Akiračiai“ – būtų neįmanomi, jei ne išeivijos žmonių pasiaukojimas. Jie aukojo savo laisvalaikį, likusį po tikrai įtempto kūrybinio ir kitokio darbo. Suburta daugybė žmonių: jie dirbo sunkų techninį darbą, užsiėmė leidyba, organizavo šalpą, rinko pinigus, rengė pinigų aukojimo akcijas. Šitie žmonės tai darė savanoriškai, ir buvo malonu matyti, kad dalis šios patirties perkelta į Lietuvą. **Iš pradžių buvau labai nustebęs, kol supratau, kad didelė dalis pasaulio idealizmo ir gražių dalykų būtų neįmanoma, jei neegzistuantų savanorystė.**

Savanoris Lietuvoje

Nesu nei skeptikas, nei cinikas. Savanorystė gali būti nuoširdžiai nesuprantama vyresnių ar mano kartos žmonių. Žmonės neturėjo tokios patirties ir dėl to nesupranta – jie puikiai prisimena laikus, kai už iniciatyvą buvo baudžiama. Jie gyveno laikais, kai be nurodymo organizuoti veiklą būdavo neįmanoma ir netgi pavojinga. Visais aktyvistais Tarybų Sąjungoje buvo manipuluojama, jie iš tikrųjų neturėjo jokių autentiškų iniciatyvų. Vėliau padėtis pradėjo keistis, ir man regis, kad dabartinėje Lietuvoje kelių skinasi labiau europietiškas, modernus požiūris. Neabejoju, kad jis jauniems žmonėms yra artimas ir suprantamas. Teko susidurti su studentais, kurie dalyvavo savanoriškose programose Armėnijoje ir Azerbaidžane. Mano laikais tai turbūt būtų nuskambėję kaip nesusipratimas, nes žmonės tada natūraliai svajojo apie gyvenimą Vakaruose, apie galimybes. Bet retai kas susimąstė, kad reikia ne tik imti, bet ir atiduoti dalį savo jėgų ir energijos tiems, kuriems reikalingas dėmesys bei pagalba. Noriu tikėti, kad nesame už kitas Europos šalis blogesni. Manau, kad jauni žmonės turi to gražaus idealizmo ir supratimo, kad egzistuoja teisingumas. Jei turi išsilavinimą, esi jaunas, kupinas jėgų, jeigu savo gyvenimą dar kuri, tai sunku būti laimingam, jei nors dalelės savęs nesi atidavęs kitiems.

Ir dabar, kai su jaunais žmonėmis susitinku per savo paskaitas, matau tą psichologinį lūžį, kad vis daugiau jaunų žmonių įsitraukia į savanorystę savo aplinkoje ir įvairiose šalyse. Neabejoju, kad šita tendencija Lietuvoje tikrai stiprės.

Savanorystės vertė

Savanorystė daro didžiulę įtaką bendriesiems visuomenės reikalams. Svarbus dar vienas dalykas – savanorystė yra vienas iš kertinių pilietinės visuomenės akmenų ir be jos būtų neįmanomas bendruomenės kūrimas. Jeigu žmonės nemoka organizuotis ir neįaučia pasaulio prioritetų arba neįaučia, kam jie reikalingi, jeigu nėra išplėtoję savo bendrystės bei asociatyvinių galių ir jeigu jų ryšys yra menkas, tai apie pilietinę visuomenę belieka kalbėti tik kaip apie kažkokį abstraktų projektą. Tuo tarpu jos tikrovė ir yra žmonių savitarpio ryšys, pagalba, savanorystė. Kaip savanorystė gali keisti visuomenę? Su savanoryste ateina politinė ir socialinė branda, politikai nebegali su tokiais žmonėmis elgtis kaip su lengvai manipuliuojamais infantiliais rinkėjais. Žmonės, kurie yra savanoriai, jaučia gyvenimo prioritetus, jie supranta, ko patys nori iš gyvenimo ir kas jiems aktualu. Savanorystė pati savaime byloja apie moralinį žmogaus apsisprendimą ir aktyvumą. Tai subrendę žmonės.

Savanorystė gali būti lemtinga, nes viena iš didelių mūsų problemų yra būtent bendrystės galių sumenkimas, apie kurį byloja ir emigracija bei žmonių netikėjimas, kad jie gali būti laimingi savo šalyje. Manau, kad bendrystės galios ir savanorystė yra tie dalykai, kurių pagrindu Lietuva galėtų kurti didžiąją alternatyvą.

Ką duoda savanorystė

Savanorystė duoda supratimą, kad egzistuoja pamatiniai ir labai paprasti gyvenimo dalykai – dėkingas žvilgsnis, dėkingo žmogaus akys, ir tai yra tikra dovana. Iš tikrųjų sugebėjimas dalytis duona, vandeniu, dėmesiu, sugebėjimas parodyti, kad žmogus, kuriam reikia pagalbos, yra svarbus, sugebėjimas būti naudingam vaikui, kuris serga, arba pagyvenusiam žmogui – tai esminiai gyvenimo dalykai, tai gyvos pamokos, ir man atrodo, kad būtent tai pripildo žmogaus gyvenimą. Jautrumas, pagalba kitam žmogui yra labai svarbūs – kaip meilė, kaip pripažinimas, kaip dėkingumas, kaip motinos ir tėvo buvimas. Tai esminiai gyvenimo dalykai, juos patyręs žmogus subręsta. Tai pamokos, kurios padeda žiūrėti į gyvenimą labai išmintingai ir brandžiai. Manau, kad savanorystė – tai šansas tapti išmintingam.

SAVANORYSTĖS REIŠKINYS VISUOMENĖJE

Kam šiuolaikinei visuomenei savanorystė? Kokius žmogaus poreikius tenkina savanoriška veikla? Ar ji suderinama su šiuolaikinio žmogaus polinkiais? Apibendrinkime, kokioje visuomenėje gyvename.

Pradėkime nuo vadinamosios „Vakarų kultūros“. Ji neįsivaizduojama be:

- **Globalizacijos**, kuri ištrina erdvės bei laiko sienas ir suteikia galimybę įvairių pasaulio kraštų žmonėms bendrauti įvairiais tikslais. Gyvenimo greičio pedalas spaudžiamas vis stipriau; darbo, bendravimo, santykių tempas didėja ir neretai priartėja prie žmogaus galimybių ribų. Ką jau kalbėti apie tuos, kurių fizinės, protinės, ekonominės ar socialinės galimybės neleidžia spėti su visais kartu.
- **Vartojimo**, kuriuo paremta ekonomika ir įvairiausia pasiūla mums patiems nepastebint kuria vis didesnius poreikius. Dažnai emociniai ir dvasiniai poreikiai tenkinami materialiais dalykais, pavyzdžiui, plėtojama „pirkimo terapija“, kai siūloma apsipirkti žadant emocinės būsenos pagerėjimą, tik nutylint, kad pagerėjimas laikinas. Gerėjant materialinėms sąlygoms, tampame laisvi nuo kasdienės buities, ūkio darbus patikime prietaisams, o patys laiką galime skirti saviraiškai ir pomėgiams. Tačiau reikės nemažai laiko, kol susikurs prasmingo laisvalaikio tradicijos, nes dabar Lietuvoje nesulaikomai ilgėja tik televizijos žiūrėjimo trukmė.
- **Individualizmo**, kuris suteikia daug laisvės ir galimybių kiekvienam, o žmogaus teisės laikomos ne tik oficialia vertybe. Kita vertus, matome, kad žmogaus interesai siaurėja: kiekvienas darosi atsakingas tik už save, tad susvetimėjimas, abejingumas kitam yra neatsiejami individualizmo palydovai. Tokioje visuomenėje nebedaug sričių, kuriose asmuo vertinamas pats savaime. Vieni kitus imame vertinti pagal statusą, finansinį pajėgumą, turimą valdžią ir įtaką kam nors ar kokioje nors srityje. Yrant bendruomeniniams ryšiams, bendruomenė praranda įtaką mūsų asmeniniam gyvenimui. Tačiau žmogaus socialiniams poreikiams patenkinti reikalinga bendruomeninė aplinka, todėl turime iš naujo atrasti tarpusavio santykių vertę.

Klausimai Tau:

Kokius globalizacijos, vartotojiškumo ir individualizmo ženklus matai savo aplinkoje?

Kaip nepakliūti į šiuolaikinio gyvenimo spąstus ir pasiimti tik tai, kas teigiama?

Mūsų nuomone, tik sąmoningas, vadinasi, kritiškas požiūris į savo poreikius ir aplinką padeda atrasti pusiausvyrą, kuri neleidžia stačia galva pulti į pragmatinėmis vertybėmis grįstą viešąjį gyvenimą.

Sąmoningumas taip pat yra pirmasis žingsnis savanorystės link. Dabartinėje visuomenėje savanorystė užpildo daug spragų, kurios atsirado dėl minėtų Vakarų pasaulio reiškinių. Ji:

- sustabdo mus, nuolat bėgančius, kviesdama atsigręžti į aplinkui esančius, kuriems reikia pagalbos;
- siūlo prasmingiau, įvairiau leisti laisvalaikį, patirti įdomių nuotykių;

- padeda burtis į interesų bendruomenes, kur galime atrasti naujų tarpusavio santykių galimybių ir išreikšti save;
- leidžia savanoriaujant išreikšti savo pilietiškumą – rūpintis viešuoju geriu. Nors Tau gal tai skamba miglotai ir pernelyg pakiliai, tačiau net ir mažiausia savanoriška žmogaus pastanga gali padaryti didžiulę įtaką bendram geresniam gyvenimui. Ar sutinki su šia mintimi?

Ar žinotai, kad...

savanoriška veikla galima tik nepriklausomose, laisvose valstybėse, kur kiekvienas žmogus turi galimybę išreikšti savo laisvą valią. Viena demokratiinių valstybių, kurioje savanorystė turi senas tradicijas, yra JAV. Čia XIX a. ir atsirado savanorystės sąvoka.

„Vis daugiau žmonių supranta, kad savanorystė yra savanoriškas pasirinkimas, būtent laisvas (...). Tai gyvenimo būdas ir pilietiškumo matas, kai žmogus pats imasi iniciatyvos, siekdamas padėti spręsti visuomenėje iškilusias problemas.“

Prezidentė Dalia Grybauskaitė,

Savanoriškosios veiklos metų renginys 2011 m. balandžio 18 d.

Pažvelkime į valstybėje veikiančią tvarką, kad geriau suprastume savanorystės vertę mūsų visuomenėje. Valstybėje veikia keletas sektorių, apimančių įvairias interesų sritis ir veikimo būdus.

SEKTORIUS → KRITERIJAI ↓	GYVENAMOJI APLINKA	PRIVATUS SEKTORIUS	VALSTYBINIS SEKTORIUS	PILIE TINĖ VISUOMENĖ
Pagrindinis veikimo principas	Solidarumas	Konkurencija	Hierarchija	Savanoriškumas
Svarbiausi veikėjai	Šeimos, kaimynai, bendrijos	Verslo įmonės, politinės partijos	Biurokratinės, valstybinės įstaigos	Nevyriausybinių organizacijos
Veikimo prielaida	Priskyrimas	Perkamoji galia	Teisinis pagrindas	Prisiimta atsakomybė
Sprendimai priimami remiantis	Bendru sutarimu	Paklausa ir pasiūla	Valdžios teisėtumu	Diskusija
Mainų pagrindas	Pagarba	Pinigai, balsai	Priverstinė tvarka	Argumentai
Teigiami išoriniai bruožai	Tarpusavio bendravimas, bendruomeninis tapatumas	Gerovė, atskaitomybė	Saugumas, teisingumas	Socialinis turtas, viešas pozicijos reiškimas
Savanoriškos veiklos vykdymo galimybės	Savaiminė savanorystė	Negali būti vykdoma	Galimos įvairios savanorystės formos	Teikiamos paskatos savanoriškai veiklai ir galimos įvairios jos formos

Pagal P. Dekker ir Van den Broek (1998), remiantis Streeck ir Schmitter (1985)

Nors savanorystės apraiškų galime aptikti visuose visuomenės sektoriuose, svarbiausios jos ištakos yra nevyriausybinių organizacijos, kuriose patys piliečiai imasi iniciatyvos atsakingai spręsti rūpimus klausimus. Ir dažniausiai – savanoriškai. Būtent todėl, kaip sakė Prezidentė, esame pilietiškai tiek, kiek aktyviai dalyvaujame savanoriškoje veikloje.

Klausimas Tau:

Kaip Tu susijęs su įvairiais valstybėje veikiančiais sektoriais?

Lietuvoje pilietiškumo tradicijas dar tik kuriame. Šiuo metu piliečiai Lietuvoje savanoriška veikla sukuria iki 1 % bendrojo vidaus produkto (BVP). Tai apskaičiuoti galima veiklos vertę prilyginant sumai, kurią organizacija būtų sumokėjusi atlyginimams, jei, užuot naudojusi savanorių pagalbą, būtų samdžiusi darbuotojus.

SAVANORYSTĖ EUROPOJE

DANIJOJE savanoriška veikla sudaro 9,6 % bendrojo BVP.

ESTIJOJE savanoriai atlieka darbų, kurių vertė apie 172,5 mln. eurų.

DIDŽIOJOJE BRITANIJOJE ši suma siekia net 22,7 milijardo svarų sterlingų (2009 m. duomenys).

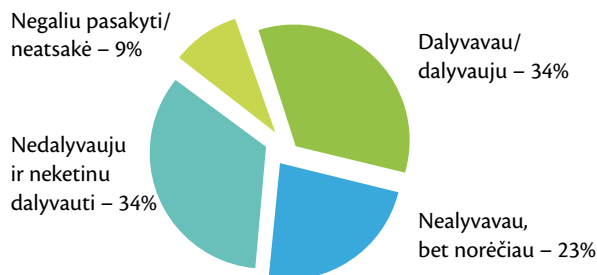
Klausimas Tau:

Kuo, Tavo nuomone, savanorystė svarbi mūsų visuomenei?

SAVANORYSTĖ LIETUVIŲ VISUOMENĖJE

Anot sociologų, įsitraukimą į savanorišką veiklą lemia ne vien individualūs savanorio motyvai, bet ir visuomenės požiūris į savanorišką veiklą bei savanoriavimo tradicijos šalyje. 2011 m. vasario mėnesį Lietuvoje buvo atliktas tyrimas, iš kurio galima suprasti, koks lietuvių požiūris į savanorišką veiklą. Matyti, kad savanoriškoje veikloje dalyvauja ar dalyvavo 34 % apklaustųjų (žr. diagramą).

Ar esate dalyvavęs / dalyvaujate savanoriškoje veikloje?

Europos Komisijos atstovybės užsakymu Lietuvoje vykdytas reprezentatyvus visuomenės nuomonės tyrimas, 2011 m.

Tyrėjai komentuoja, kad tarp turinčiųjų savanorystės patirties daugumą sudaro jaunimas iki 29 metų (45 %), aukštąjį išsilavinimą (48 %) ir dideles pajamas (49 %) turintys gyventojai. O tarp tų, kurie nedalyvavo ir neketina dalyvauti (34 %), daugiausiai yra vyriausios amžiaus grupės (70 m. ir vyresnių – 57 %) ir neturinčiųjų vidurinio išsilavinimo (50 %). Kaip matyti, savanoriškos veiklos aktyvumas susijęs su savanorio amžiumi ir išsilavinimu.

Klausimas Tau:

Kaip manai, kas sulaiko lietuvius nuo savanorystės?

Tyrimo skelbiamos ir priežastys, dėl kurių žmonės nedalyvauja savanoriškoje veikloje. Jos tokios:

- Niekas nepasiūlė (34 %). Iš jaunimo taip atsakė 46 %, iš bedarbių – 53 % apklaustųjų;
- Per senas, silpna sveikata (30 %). Šis atsakymas būdingas vyresnio amžiaus žmonėms (60–69 m. – 46 %, 70 m. ir vyresni – 81 %);
- Neturiu laiko (26 %). 18–49 m. amžiaus grupėje šį atsakymą pasirinko 43 % apklaustųjų.

Atrodo, nieko stebinančio – jaunimas suinteresuotas, tačiau trūksta iniciatyvos ar informacijos apie savanorystės galimybes. Vyresnieji nurodo jų amžiui būdingą fizinių galimybių sumažėjimą, o neturėti laiko 18–49 metų žmogui yra visiškai suprantama. Juk ši amžiaus grupė yra aktyviausia darbo rinkoje, ir apskritai tai produktyviausias žmogaus gyvenimo laikotarpis.

Šie skaičiai sako, kad dabar Lietuvoje savanorystė siejama su jaunatvišku entuziazmu. Tačiau kitų šalių pavyzdžiai rodo, kad jai neegzistuoja amžiaus ribos. Tarkim, Švedijoje, kurioje savanoriškoje veikloje dalyvauja apie 50 % gyventojų, tipinis savanoris – tai vidutinio amžiaus, išsilavinęs, profesinėje aplinkoje gerai įsitvirtinęs asmuo, turintis vaikų ir gaunantis viduriniam gyventojų sluoksniui būdingas pajamas.

Klausimas Tau:

Kokio amžiaus savanorių esi sutikęs?

Kuo skyrėsi vyriausias ir jauniausias savanoris?

Svarbu, kad kiekviena socialinė grupė ir kiekvienas asmuo atrastų sau labiausiai tinkančią savarankiškos veiklos formą. Ir jaunas, ir brandaus amžiaus, ir pagyvenęs žmogus, ir sveikas, ir turintis negalią gali įžvelgti savo galimybę užsiimti savanoriška veikla. Taip kiekvienas asmuo gali spręsti visuomenės problemas ir siekti sau svarbių tikslų.

GABRIELIUS LIAUDANSKAS-SVARAS

Grupės „G&G sindikatas“ vokalistas

10 metų be jokio atlyginimo radijuje vedu laidą „Gatvės lyga“. Apskritai 60 % mano veiklos yra savanoriška. Gyvenime yra begalė svarbių dalykų, kurių negali nedaryti, nes jie tau būtini. **Savanorystė tuo ir paremta – darai tai, kas tau svarbu.**

Ir savanorystė, beje, ne materialiai, tačiau suteikia daug: arba pamokas, arba gerumą, arba malonumą.

Tai, kad savanorystės anksčiau nebuvo, manau, lėmė informacijos trūkumas – jei nežinau, kad kam nors ko nors reikia, tai kaip gali padėti? Pradžioje nedrąsu, nes niekas aplink mane nieko nedaro, tada staiga padaro vienas, antras, trečias ir tai įtraukia. Žmonės eina, pavyzdžiui, duoti kraujo ar tapti kaulų čiulpų donorais. Tada paklausi savęs: „Kodėl gi ne?“

Gyvendamas visuomenėje žmogus anksčiau ar vėliau susivokia, kad vieni žmonės gyvena geriau, kiti blogiau, vieniems atsitinka nelaimės, kitiems nuo pat gimimo sunku, vieni gimsta turtingi, kiti ką tik gimę netenka tėvų... Visi privalome įdėti „darbo“, paremto žmogiškumu, kad mums būtų lengviau. **Savanorystė – tam tikra kova ne dėl savo asmeninio, o dėl mūsų visų pasaulio. Ir jei gali ką nors padaryti, tai ir darai.**

KODĖL ŽMONĖS SAVANORIAUJA?

Kaskart apie tai prabilus diskusija įgauna klausimo „Kas pirmiau – višta ar kiaušinis?“ pobūdį. Pasipla svarstymai: ar savanoriška veikla yra noro padėti forma, ar ji visų pirma naudinga pačiam savanoriui? Ar duodame, kad gautume? Jei duodami gauname, ar pagalba kitiems yra egoistiška? O ką reiškia duoti nesitikint to paties atgal? O kodėl žmonės padeda vienas kitam? Ir taip toliau.

Klausimas Tau:

Kam savanorystė labiau reikalinga – pačiam savanoriui ar tiems, kurie iš savanoriškos veiklos gauna naudos?

PSICHOLOGO KOMENTARAS

Mykolas Valainis,

psichologas, 4 metus savanoriavęs „Jaunimo linijoje“:

„Pasaulyje, kuris kupinas visokių pareigų ir darbų, savanorystė suteikia laisvę tiesiog daryti ką nors vardan savęs, vardan kitų, kas teikia tau džiaugsmo ir pasitenkinimo.

Įvairių negandų ar nelaimių akivaizdoje atsiskleidžia prasmės klausimas. Tokie efemeriški dalykai kaip turto kaupimas ar prestižas, mirus artimajam ar įvykus kitokiai nelaimei, tampa beverčiais. Tada išryškėja, kas iš tiesų gyvenime svarbu. Savanoriška veikla kloja tvirtą pagrindą, kuris atsilanko keičiantis gyvenimui. Perspektyva ką nors daryti vardan kitų ir padėti gyvenimą įprasmina.“

Savanorystės motyvų aiškinimų esama daug. Pagal vienus jų, visuomenei naudingas elgesys yra užkoduotas mūsų genuose ir siejasi su savaizgos instinktu: padėdami kitiems tikimės, kad prireikus galėsime gauti pagalbos sau. Kiti pabrėžia empatiją – socialinį įgūdį, kuris gali būti lavinamas. Noras padėti laikomas ir brandos ženklu. Kad ir kokių būtų aiškinimų, mes ir patys numanome – noras padėti kitiems yra iš dalies prigimtinis, iš dalies kultūrinis ir įgyjamas bruožas. Tiesiog daryti gera yra gera.

„Jei norite būti savanaudis, jums reiktų to siekti protingu būdu. Kvailas būdas būti savanaudžiu yra (...) siekti laimės tik sau. Protingas būdas būti savanaudžiu yra siekti kitų gerovės.“

Dalai Lama

Savanoriai dar sako, kad savanoriškas darbas teikia tą neįkainojamą jausmą, kad esi reikalingas. Tai byloja, kad savanoriaujant tenkinamas vienas svarbiausių žmogaus poreikių – pagarbos, pripažinimo ir įvertinimo – kuris yra svarbus bet kokio amžiaus žmogui.

Klausimas Tau:

Kas, Tavo manymu, skatina žmones savanoriauti?

Ar žinotai, kad...

savanorystė yra „paveldima“ – jei rinksiesi savanorystę visuose savo gyvenimo etapuose, yra net 80 % tikimybė, kad Tavo vaikams savanoriška veikla bus savaime suprantamas dalykas, ir jie taip pat aktyviai savanoriaus.

2011 m. visuomenės nuomonės tyrimo metu Lietuvoje apklausiami savanoriai nurodė tokius motyvus:

MOTYVAI	%
Galimybė padėti kitiems	53
Galimybė būti naudingam visuomenei ar bendruomenei	47
Asmeninis pasitenkinimas	28
Nauji draugai, pažintys	21
Galimybė panaudoti savo sugebėjimus	20
Galimybė įgyti naujų įgūdžių, patirties	18
Galimybė turiningai praleisti laisvalaikį	17

Apklaustieji galėjo rinktis ir keletą atsakymų, tačiau aiškiai matyti, kurie motyvai vyrauja. Naudingumo motyvo („Galiu padėti kitiems ir būti reikalingas“) dažnumas rodo, kad savanorystė suvokiama kaip savo vertybių išraiška.

2000 m. buvo tirti jaunimo savanorystės motyvai. Rezultatai tokie:

ATSAKYMAI	%
Noras padėti kitam žmogui	25
Noras tobulintis	19
Noras įgyti patirties	18
Poreikis bendrauti	12
Noras susirasti draugų	11
Noras turiningai praleisti laisvalaikį	8
Puoselėti krikščioniškasias vertybes	3
Kita	4

„Noras padėti kitam žmogui“ nurodytas dažniausiai, tačiau nedaug atsilieka motyvai, atitinkantys jaunam amžiui būdingus poreikius – tobulėjimo, socialinius ir bendruomenės paieškos.

Vyresnio amžiaus savanorių motyvacija Lietuvoje dar netirta, tačiau remiantis kitų Europos šalių tyrimais galima apibendrinti, kad pagyvenusių žmonių motyvacija, palyginti su jaunuolių, kurių motyvai labiau asmeniški, yra altruistiškesnė.

„Žmonės dažniausiai pradeda savanoriauti skatinami altruistinio noro padėti kitiems ar jausdamiesi skolingi visuomenei, tačiau įsitraukę į šią veiklą supranta, kad ji suteikia daug vertės jiems patiems“ (iš straipsnio „Savanorystė – alternatyva mokymams“).

Taigi savanorystės esmė dinamiška ir įvairialypė: motyvai, aplinka, žmonės gali būti įvairūs, kad ir kokio amžiaus esi ar kokią savanorystės formą renkiesi. Belieka pasirengti būti nustebintam. O kai kurie sako, kad galiausiai nustebini pats save!

KODĖL SAVANORIAUJI TU?

Šalyse, kuriose savanorystė turi senas tradicijas, atliekama nemaža tyrimų, kodėl žmonės renkasi savanorystę. Pagal E. G. Clary ir M. Snyder sugrupuotus motyvus siūlome pasitikrinti savuosius. Šis testas yra skirtas Tau pačiam, kad suvoktum, kokių motyvų skatinamas renkiesi savanorystę. Nežadame pateikti tikslaus Tavo motyvų sąrašo, tik padėsime pamatyti, kuo Tau tokia veikla svarbi. Tai verta įsisąmoninti prieš pradedant ar tik pradėjus savanoriauti, nes bus lengviau įveikti abejones ir pati veikla bus prasmingesnė. Kad turėtum aiškų savo motyvacijos paveikslą, siūlome testo atsakymus papildyti asmeniniais konkrečiais atsakymais į klausimą „Kodėl man svarbu savanoriauti?“

Testo pildymo instrukcija

Jei teiginys sutampa su Tavo priežastimis rinktis savanorystę, į tuščią langelį įrašyk „Taip“. Jei su teiginiu nevisiškai sutinki, įrašyk „Ne“. Kadangi testas nesiūlo tarpinio varianto, stenkis sutikti tik su tais teiginiais, kurie iš tiesų nusako Tavo nuostatas.

AŠ NORIU SAVANORIAUTI...	TINKA
1. ... nes savanorystė suteikia galimybę turiningai praleisti laisvalaikį.	☐
2. ... nes man rūpi žmonės (ar kitas savanoriškos veiklos subjektas) ir likimas tų, kuriems suteiksiu pagalbą.	☐
3. ... nes man tai patarė daryti draugas (pažįstamas).	☐
4. ... nes tai padeda man labiau pasitikėti savimi.	☐
5. ... nes manau, kad svarbu padėti kitiems.	☐
6. ... nes nesvarbu, kaip blogai jaučiuosi, savanoriška veikla man padeda užsimiršti.	☐
7. ...kad įgaučiau daugiau darbinės patirties toje srityje, kuri mane domina.	☐
8. ...nes man svarbu tiesiogiai prisidėti prie tos srities, kuri rūpi.	☐
9. ...nes mano draugai ir (arba) kiti žmonės, kuriuos gerbiu, savanoriauja ar yra savanoriaavę.	☐
10. ...nes tuomet nesijaučiu toks vienišas.	☐
11. ...nes savanoriaudamas galiu ugdyti tas kompetencijas, kurios bus reikalingos mano darbui.	☐
12. ...nes galiu pabėgti nuo savo asmeninių rūpesčių ir problemų.	☐
13. ...nes jaučiu, kad savanorystė gali padėti man užmegzti ryšius su įvairiais žmonėmis, kurių nesutikčiau įprastoje man aplinkoje.	☐
14. ...nes jaučiu gailėstį ir užuojautą žmonėms (ar kitiems savanoriškos veiklos subjektams), kuriems reikia pagalbos.	☐
15. ...nes matau, kad mano problemos ir sunkumai nublinksta prieš tų, kuriems reikia mano pagalbos.	☐

AŠ NORIU SAVANORIAUTI...	TINKA
16. ...nes manau, kad savanorystė gali padėti man susirasti darbą.	☐
17. ...nes tai geras būdas išmokyti dirbti komandoje.	☐
18. ...nes per savanorišką veiklą aš galiu susirasti draugų.	☐
19. ...nes savo veikla noriu prisidėti prie nelygybės mažinimo mūsų visuomenėje.	☐
20. ...nes noriu pasisemti žinių iš patyrusių savanoriškos veiklos organizatorių.	☐

Taškų skaičiavimas

Dabar kitoje lentelėje surašyk savo atsakymų taškus: jei į teiginį atsakei „Taip“, lentelėje prie teiginio numerio įrašyk „1“. Jei parašei „Ne“, į lentelę atitinkamoje vietoje įrašyk „0“. Susumuok taškus ir palygink, kurios grupės taškų surinkai daugiausiai. Perskaityk toliau pateikiamą tos grupės aprašymą. Gali būti, kad surinksi vienodą ar panašų daugiau nei vienos atsakymų grupės taškų skaičių. Tai tiesiog rodo Tavo motyvų įvairovę.

1 atsakymų grupė		2 atsakymų grupė		3 atsakymų grupė		4 atsakymų grupė	
Teiginys	Taškai	Teiginys	Taškai	Teiginys	Taškai	Teiginys	Taškai
2		1		4		7	
5		3		6		11	
8		9		10		16	
14		13		12		17	
19		18		15		20	
Suma:		Suma:		Suma:		Suma:	

Rezultatai

1 atsakymų grupė: VERTYBIŲ IŠRAIŠKA

Tau savanorystė savaime yra vertybė, o noras padėti kitam yra pagrindinė Tavo varomoji jėga. Tau svarbu būti aplinkoje, kur savanorių pagalba yra veiklos esmė. Tau reikia jaustis naudingam. Rinkdamasis organizaciją greičiausiai įvertinsi, kam naudinga savanoriška veikla ir ar tikrai jiems Tavo pagalba reikalinga.

Pagalvok apie:

- ilgalaikę savanorišką veiklą ar net savanorišką tarnybą, nes ten paprastai labiausiai juntamas savanorystės poveikis ir nauda;
- sritis, kuriose savanorių darbas itin reikalingas ir veikla orientuota į tikslines grupes, kurioms savanorių pagalba yra esminė (pavyzdžiui, socialiai atskirti žmonės ar beglobiai gyvūnai).

2 atsakymų grupė: SOCIALINIS PRISITAIKYMAS

Tikriausiai Tavo aplinkoje yra žmonių, kurie įsitraukę į savanorišką veiklą. Šių žmonių patirtis paskatino ir Tave pradėti savanoriauti. Savanoriaujant Tau taip pat svarbu ieškoti naujų socialinių ryšių – draugų, bendraminčių, su kuriais galėtum praleisti laisvą laiką. Galbūt neseniai pakeitei gyvenamąją aplinką ir ieškai naujų pažinčių? Tikėtina, kad patrauksi savanoriauti ten, kur jusi stipriausią ryšį su žmonėmis. Tau bus labai svarbi tarpusavio santykių atmosfera organizacijoje, ir, jei reikės, ieškosi būdų jai gerinti. Tikriausiai esi pasirengęs praleisti daugiau laiko su kolegomis savanoriais, nei to reikės savanoriškai veiklai.

Pagalvok apie:

- grupinę savanorystę, suteikiančią galimybę išgyventi grupėje vykstančius procesus. Jie padeda geriau pažinti žmones, bendrauti su jais ir kurti prasmingus santykius, kurie Tau labai svarbūs;
- tarptautines savanoriško darbo stovyklas, kuriose vyksta ir intensyvus grupės gyvenimas, ir kiti Tave turtinsiantys socialiniai procesai: kultūrų pažinimas, bendras sprendimų priėmimas ir kt.;
- organizaciją, kuri ne tik užtikrina savanorišką veiklą, bet ir skiria išteklių savanorių grupei palaikyti – organizuoja seminarus, išskylas ar kitus laisvalaikio leidimo būdus.

3 atsakymų grupė: ASMENINIŲ PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Padėdamas kitiems, sprendi ir kai kuriuos sau aktualius gyvenimo klausimus: vidinių konfliktų, pasitikėjimo savimi, savivertės, vienatvės. Kokie jie yra, geriausiai žinai tik Tu. Savanoriaujant Tau svarbu gauti aplinkos pripažinimą. Jis padės susikurti erdvę, kur jausiesi saugus ir galėsi atsiriboti nuo savo sunkumų. Taigi didžiausia paskata savanoriauti – asmeniniai tikslai. Tikėtina, kad į savanorišką veiklą įsitrauksi tiesiog intuityviai pajutęs, kad tai gali būti ta vieta, kur pasijusi saugus.

Pagalvok apie:

- Europos savanorių tarnybą, kuri Tau suteiks galimybę ištrūkti iš Tavo sunkumus sukeliančios aplinkos. Pakeitęs aplinką, galėsi išbandyti įvairius savo elgesio modelius, pasižiūrėti į savo situaciją iš kitos perspektyvos;
- sritį, kuri Tau teikia malonumą, apie tai, kuo galbūt užsiėmei seniau, bet šiuo metu esi apleidęs. Veikdamas mėgstamoje srityje ir kartu padėdamas tiems, kuriems reikia Tavo pagalbos, patirsi daug gyvenimo džiaugsmo teikiančių dalykų.

4 atsakymų grupė: ŽINIOS

Turbūt pagrindinis motyvas savanoriauti Tau yra galimybė tobulėti ir ugdytis rūpimoje srityje: ugdytis asmeninius gebėjimus, įgyti specifinių tam tikros srities žinių. Savanoriavimą sieji su savo esama ar būsima profesine veikla; įžvelgi, kad tai, ką norėtum gauti savanoriaudamas, gali didinti Tavo įsidarbinimo galimybes. O gal savanoriška veikla gali virsti darbo vieta? Todėl renkantis savanorystės vietą, Tau visų pirma svarbu įvertinti, ar konkreti organizacija gali suteikti pakankamai galimybių mokytis ir tobulėti.

Pagalvok apie:

- sritį, kuri teiktų Tau galimybę praktiškai išbandyti tai, kuo domiesi ar ką studijuoji. Pavyzdžiui, jei studijuoji psichologiją, būti savanoriu „Jaunimo linijoje“ – gera psichologinio konsultavimo praktika. Arba jei domiesi gamta, iš arčiau ją pažinsi savanoriaudamas viename iš nacionalinių parkų;
- organizaciją, kuri nėra savo srities naujokė, bet jau turi sukaupusi patirties; kuri Tau galės pasiūlyti ne tik veiklą, bet ir savo žinių bazę, o jei pasirinksi ilgalaikę savanorystę, galbūt gausi galimybę pasitobulinti seminaruose ar mokymuose.

Tikimės, kad pateikiamas testo rezultatų aprašymas sutaps su Tavo mintimis ir padės rasti Tau tinkamą savanoriškos veiklos organizaciją.

BEATA NICHOLSON

Žurnalistė, kulinarinių knygų autorė

Asmeninė savanoriškos veiklos patirtis

Esu prisidėjusi organizuojant labdaros akcijas, prisidedu prie „The Tiltas Trust“ iniciatyvų. Su savo vyru Tomu esame aktyvūs mūsų bažnyčios veikloje: ne vienerius metus gaminu valgyti ir kitaip padedu bažnyčios organizuojamai benamių prieglaudai.

Lietuviai yra linkę padėti kitiems, tik galbūt tai nėra mūsų kasdienio gyvenimo dalis. Norėčiau daryti daugiau, bet turiu įvertinti savo galimybes ir džiaugiuosi, kad randu bent truputį laiko, kurį galiu skirti savanorystei.

Mums ne visada suprantama, kodėl kai kurie žmonės neretai skiria ne tik savo laiką, bet atiduoda ir dalį lėšų. O jiems tai **pati didžiausia prasmė ir džiaugsmas – galėti ką nors duoti, pakeisti, veikti**. Antai pavyzdys iš Didžiosios Britanijos kasdienybės. Įsikėjusi į naujus namus, mano draugės mama sužinojo, kad netoliese yra senelių namai. Pirma jos pažintis su kaimynais buvo nueiti ten: „Noriu pas jus ateiti pakalbėti, tiesiog pabūti kartu su seneliais.“

Savanorystės vertė

Daugelis dabar siekia ne tik materialinės gerovės, bet ir vidinio pasitenkinimo, pilnatvės. Net neabejoju, kad ne vieną žmogų tokie ieškojimai pastūmės į savanorystę. Tad **savanorystė ne tik yra nesavanaudiška, kitiems gerį kurianti veikla, bet ir brandina asmenybę, ugdo gebėjimą dalintis**. Išmokstame prisiimti atsakomybę ir aktyviai veikti. Todėl ji labai svarbi dar prieš pradedant studijas.

Savanorystė visuomenėje

Savanorystė yra vienas geriausių būdų rasti bendraminčių. Be to, nors galbūt savanorystė nėra kiekvienam savaime suprantama, bet tereikia pabandyti ir pamatysi, kad ji – ne tik būdas rasti vidinį pasitenkinimą, įgyti papildomų žinių, bet ir tikra pagalba tam, kam jos labai reikia, tikras prisilietimas prie tų, kurie kenčia. O mums tai gal kainuos vos keletą valandų per mėnesį...

Kokį kelią renkiesi?

TRUMPALAIKĖ VIETINĖ SAVANORYSTĖ

KOKIA JI?

Trumpalaikei vietinei savanorystei būdinga:

- Trumpas veiklai skiriamas laikas. Tokia savanorystė svarbi ir vienadieniam renginiui, ir dviejų savaitę trukmės stovyklai ar kitai veiklai, kuri trunka ne ilgiau kaip tris mėnesius.
- Atliktini darbai yra aiškūs ir konkretūs.
- Aiškiai koordinuojama veikla. Tikėtina, kad veiklą koordinuos vienas žmogus, kuris paskirstys atsakomybę, paaiškins, kaip reikia atlikti darbus. Į jį galima kreiptis kilus klausimams.

Trumpalaikė savanorystė gali vykti vietos ar šalies mastu:

Šalies mastu (nacionalinė):

„Darom“ akcija

„Maisto banko“ akcija

Gatvės muzikos diena

Europos vyrų krepšinio čempionatas

ir t. t.

Vietos mastu:

Pagalba rengiant miestelio šventę

Pagalba vasaros vaikų stovykloje

Tvarkyti mikrorajone įrengtas riedlenčių aikštes

ir t. t.

KAS RENKASI TRUMPALAIKĖ VIETINĘ SAVANORYSTĘ?

- Savanoriai, kurie gal ir neturi didelės patirties, bet tuo metu gali skirti savo laiko. Jie padeda atlikti paprastus, tačiau labai svarbius darbus. Pavyzdžiui, pagalba vaikų stovykloje ar kaimo paplūdimių valymo akcijoje.
- Ekspertai, galintys skirti nedidelę asmeninio laiko dalį. Dažniausiai tokie savanoriai yra aktyvūs profesinėje veikloje ir savanoriškai dirba vien iš idėjos. Taip pat tai gali būti ir senjorai ar kiti, kurie pasitraukė iš profesinės veiklos, tačiau noriai dalijasi sukaupta patirtimi. Savanorių ekspertų sutiksime visuomeninių organizacijų tarybose ar valdybose, aktyvių žmonių sambūriuose. Kai kurie jų nemokamai skaito savo sričių paskaitas, vertėjauja ir pan.
- Epizodiniai savanoriai, kurie atsitiktinai ar planuotai vieną arba kelis kartus suteikia ieškomą pagalbą. Pavyzdžiui, draugas pakviečia padėti tvarkyti aplinką „Be2gether“ festivalyje ar per „Kino pavasarį“ dalyti skrajutes.

Į trumpalaikę vietinę savanorystę žmonės įsitraukia:

- nes nori išbandyti savanorišką veiklą. Neretai jų aplinkoje kas nors jau būna savanoriavęs ir pasidalijęs įspūdžiais. O kadangi čia nereikia ilgam įsipareigoti, tai žmonės įsitraukia iš smalsumo, susidomėjimo arba noro pabandyti;
- nes jautriai reaguoja į visuomenei opias problemas ir padėčiai taisyti skiria visą galimą laiką;
- nes mėgsta sutikti naujų žmonių, burtis į grupes, kartu veikti ką nors prasminga ir įdomaus (ypač kai buriama savanorių grupė).

KELIAI Į TRUMPALAIKĘ VIETINĘ SAVANORYSTĘ

- Pirmas kelias. Jei ieškai savanoriškos veiklos savo gyvenamojoje aplinkoje, t. y. savo kaime, miestelyje ar mikrorajone, tereikia pasidomėti arti veikiančiomis pelno nesiekiančiomis organizacijomis – vaikų dienos centrais, gyvūnų globos namais, kultūros namais ar bendruomenės centrais ir susitikti su žmonėmis, papasakoti apie savo norą, susipažinti su jų organizacija.
- Antras kelias. Gali atsiliiepti į internete skelbiamus kvietimus savanoriauti. Gal pravers šios nuorodos:

PASIŪLYMAI SAVANORIAMS <http://savanoriaujam.lt>

SAVANORIŠKO DARBO PAIEŠKA <http://www.cv.lt/savanoriskas-darbas>

IEŠKOMI SAVANORIAI <http://www.buk-savanoriu.lt>

- Trečias kelias: nelik abejingas bendroms akcijoms, kurios skelbiamos per televiziją, radiją, apie kurias praneša plakatai stotelėse ir apie kurias visi šneka. Tiesiog ateik į jas ir dalyvauk. Nuo to neretai prasideda didelės permainos lemiančios patirtys.
- Ketvirtas kelias: kreipkis į koordinuojančiąsias organizacijas (žr. skyrių „Tavo savanorystės partneris – su savanoriais dirbanti organizacija“).

KO TIKĖTIS?

Dalyvaudamas trumpalaikėje savanoriškoje veikloje savanoris:

- susitinka su nepažįstamais žmonėmis, kurie taip pat yra savanoriai;
- įgyja galimybę nuveikti gerą darbą per daug pastangų nereikalaujantį laikotarpį;
- geriau susipažįsta su sritimi, kurioje dirba.

Jei Tau svarbu tobulėti, tai trumpalaikės savanorystės atveju gali:

- įgyti bendravimo įgūdžių;
- išmokyti kūrybingai ir atsakingai atlikti užduotis;
- mokytis bendradarbiauti su kitais savanoriais ir darbuotojais;
- mokytis išreikšti save ir atsiskleisti;
- ugdytis iniciatyvumą.

KĄ SVARBU ŽINOTI SAVANORIAUJANT?

Tariantis dėl savanoriavimo (žodžiu ar raštu), svarbu išsiaiškinti:

- Kokius darbus savanoriaudamas turėsi atlikti ir kokį rezultatą pasiekti?
- Kur kreiptis, jei Tau nesiseks, kils neaiškumų ar prireiks patarimo?
- Kokias priemones gali naudoti ir kur jų gauti?
- Kada dirbama, kada ilsimasi, kas pasirūpins maitinimu?
- Kas yra kiti savanoriai ir kur su jais susitiksime?
- Kokių taisyklių reikia laikytis?
- Kas perimtų iš Tavęs šį darbą, jei dėl kokių nors priežasčių jo atlikti nebegalėtum?

SAVANORIŲ PATIRTIS

Vilija Pleskaitė, 28 metai

Gatvės muzikos dienos savanorė
(2011 m. savanorių koordinatorė)

Dėl visko kalta mano mažoji sesė. Kai vyko pirmoji Gatvės muzikos diena, ji savanoriavo, o aš tik buvau trumpam išėjus į miestą pažiūrėti, kas vyksta. Paskui dar ilgai klausiausi jos pasakojimų apie tai, kaip buvo smagu savanoriauti, kokie nuostabūs žmonės yra kiti savanoriai. Tiesą pasakius, kilo pavydas, tad kitais metais pati užsirašiau savanoriauti. Ir dabar savanoriauju kasmet.

Ką veikiu? Dalinu šventės žemėlapius praeiviams, registruoju muzikantus, dalinu jiems šventės atributiką, teikiu informaciją žmonėms, dabar jau ir koordinuoju kitus savanorius.

Savanoriaujant Gatvės muzikos dienoje, kyla nuostabus jausmas – kur pasisuktum, skamba muzika, žmonės gatvėse šypsosi vieni kitiems, visas miestas švenčia kartu su tavimi, ir staiga supranti, kad tu esi viso to dalis, kad tu prisidedi prie šio nuostabaus vyksmo, darydamas gal ir paprastus ir, regis, nereikšmingus darbus, tačiau žinai, kad be jų šventė nebūtų tokia vykus.

Nemeluosiu sakydama, kad lankstinukų dalijimas ar muzikantų registravimas duoda kažkokių ypatingų įgūdžių ar žinių. Viskas, ką pasiėmiau iš šios savanorystės, daugiausia yra emocinio pobūdžio. Supratau, kad renginys yra įdomesnis ir tikrai įsimintinesnis, kai pats įdedi darbo, kad jis įvyktų. Taip pat sutikau daugybę puikių žmonių, savanoriavusių kartu su manimi. Na ir, žinoma, vis dar tebegyvenu tuo jausmu, kad esu šios nuostabios šventės dalis. Man to per akis.

ILGALAIKĖ VIETINĖ SAVANORYSTĖ

KOKIA JI?

- Ji vykdoma ilgiau nei 3 mėnesius.
- Savanoris atlieka aiškų ir įvardytą vaidmenį.
- Dažniausiai ilgalaikė savanorystė yra formali, t. y. savanoriaujama organizacijoje.

KAS RENKASI ILGALAIKĘ VIETINĘ SAVANORYSTĘ?

- Apsisprendusieji įsipareigoti ilgam laikui.
- Profesinės patirties neturintys ar profesiją keisti norintys, besimokantys, studijuojantys ar darbo vietą keičiantys jaunuoliai. Jiems tai puikus būdas įgyti darbo patirties.
- Į svetimą miestą atvykę asmenys, kurie žvalgosi draugų, bendraminčių, bendraamžių, su kuriais galėtų būti kartu ir leisti laisvalaikį.
- Profesinės patirties turintys, bet dėl tam tikrų aplinkybių mokamo darbo nedirbantys savanoriai: baigusieji savo profesinę karjerą (senjorai) arba dėl išorinių priežasčių turėjusieji nutraukti mokamą darbą (susirgę, pradėję slaugyti artimą asmenį arba tiesiog likę be darbo). Dažnai tie žmonės sugeba pakeisti kolektyvo atmosferą. Neretam savanoriui kyla jausmas, kad jis galų gale daro tai, ką svajojo visą gyvenimą, tačiau negalėjo dėl kitų įsipareigojimų.
- Asmenys, kurie save tapatina su kurios nors bendruomenės ar organizacijos idėjomis ir nuolat (net jei turi mokamą darbą) dalį asmeninio laiko skiria savanorystei. Jie savo valia apsisprendžia gyventi taip, kad dalis laiko atitektų jiems svarbiai idėjai skleisti.

KELIAS Į ILGALAIKĘ VIETINĘ SAVANORYSTĘ

Ilgalaikės vietinės savanoriškos veiklos galimybės galima ieškoti taip pat, kaip ir trumpalaikės. Atkreipk dėmesį į tai, kad:

- Ilgalaikio savanoriško darbo patirties daugiausiai turi socialines paslaugas teikiančios organizacijos, jaunimo organizacijos ir bendruomenių centrai, gyvūnų globos organizacijos.
- Ne tokia aktyviai, bet taip pat ilgalaikiai savanorystei tinkamos yra sveikatos ar švietimo organizacijos.

KO GALI TIKĖTIS?

Ilgalaikis savanoris iš savanoriškos veiklos gali tikėtis:

- mokymosi: savanorišką veiklą vykdant ilgą laiką, atsiveria daug mokymosi galimybių, o su-pratingos organizacijos savanoriams sudaro sąlygas mokytis ir netgi tuo specialiai pasirū-pina;
- bendrumo ir dalijimosi: ilgalaikė savanorystė paremta santykiais ir bendruomeniškumu, dėl kurių daugeliui savanorių motyvacijos užtenka ilgam;
- specifinių, tam tikrai profesijai būdingų įgūdžių įgijimo. Tai gali būti svarbu renkantis profe-siją ar kaupiant profesinę patirtį;
- darbo kolektyve išmanymo: įgyti gebėjimų planuoti ir atlikti darbus, pasidalyti juos, priimti atsakomybę, rodyti iniciatyvą ir pan.

KĄ SVARBU ŽINOTI PRIEŠ PRADEDANT SAVANORIAUTI

Aiškliai ir atvirai pasakyti sau ir organizacijai, kiek laiko bei energijos gali skirti savano-riškai veiklai.

Kuo daugiau iš pirmų lūpų sužinoti apie pasirinkamą organizaciją, nes visų jų pagrindi-nė idėja, kultūra ir vidinės taisyklės skiriasi.

Pasirinkus organizaciją ir sudarant savanoriškos veiklos sutartį svarbu aptarti būsimus darbus ir atsakomybę. Jei organizacijos pasiūlymas priimtinas, gali sutikti; jeigu ne – esi laisvas nesutikti arba siūlyti savo variantus.

Pasidomėk, ar organizacija vertina mokymąsi ir skiria tam dėmesio: paklausk, ar ji rengia su savanoriška veikla susijusius mokymus, ar vyksta reguliarūs darbuotojų ir savanorių susitikimai, ar organizacija skiria dėmesio savanoriškai veiklai įvertinti.

Geriausia, kai organizacijos skelbiamos vertybės sutampa su Tavo asmeninėmis verty-bėmis. Na, o jei nesutampa, turite sutarti dėl abipusės pagarbos skirtingoms vertybėms. Pasitaiko atvejų, kai skirtingos vertybės praplečia akiratį, pavyzdžiui, krikščioniškojoje organizacijoje savanoriauja netikintis asmuo, bet jei gerbiamos abi pusės, tai nekyla jo-kių keblumų. Netgi priešingai – abi pusės praturtėja.

Atlikdamas savanorišką darbą, neprivalai investuoti savo lėšų, nebent pats to nori.

Jei dėl įvairių priežasčių negali tęsti veiklos, savanoriško darbo sutartis gali būti nutrauk-ta. Siūlytume, kad prieš Tau nutraukiant veiklą organizacija kartu su Tavimi įvertintų Tavo įnašą.

SAVANORIŲ PATIRTIS

Laura Liachovič, 31 metai

Vaikų dienos centro savanorė, savanorystės trukmė – 2 metai

Dirbti savanore pradėjau, kai studijavau socialinį darbą ir reikėjo susirasti praktikos vietą. Atėjau kaip į praktiką – dirbti su vaikais ir susidurti su tikru socialiniu darbu. Paskui taip ir pasilikau.

Dabar manau, kad kartais savanorystė yra tiesiog atsiliepimas į tai, kur tave kviečia, per daug nesirenkant, ko ypatingo norėtum pats. Ir tada atsitinka gražių dalykų. Savanoriavus vienur, norisi savanoriauti ir kitur – lyginti patirtis, išbandyti ką nors naujo, imtis iniciatyvos ir atsakomybės, kuri verčia pasitempti. Po vaikų dienos centro darėjau savanoriauti į vaikų paramos centrą ir dalyvavau programoje „Big brother – big sister“. Savanoriaudama vaikų paramos centre supratau, kad savanorystė užkrečiama.

Jaučiu, kad dirbdama savanore labiausiai tobulinau bendravimo įgūdžius, nes bendrauti man niekada nebuvo lengva. Vakare po veiklos susėdavom ir kalbėdavom. Kiekvienas pasisakydavo, kaip jam sekėsi. Tada supratau, ką reiškia bendrauti ir kalbėti grupėje. Išdrįsau prieš visus pasakoti, kas man sekasi, kas nesiseka. Ir kiekvieną kartą būdavo vis lengviau pasakyti apie save, kalbėti daugeliui žmonių klausant, ir jaučiau, kad įveikiu savo nedrąsumą. Džiaugiuosi, kad nuo šios galimybės nepasislėpiau.

Jei nebūtų buvę šios patirties, būčiau labiau užsidariusi, bendraučiau mažai, mažiau pažinočiau, dirbčiau tik su popieriais.

Audris Smilgevičius, 73 metai

Savanoris, savanoriauja nuo 2006 m.

Dar prieš pensiją ieškojau, kuo užsiimti ateityje. Sužinojęs apie tokį labdaros ir paramos fondą „Lietuvos ir JAV iniciatyvos“, kreipiausi į jį, siūlydamas savo pagalbą. Pradėjau rūšiuoti, paskirstyti, išvežioti labdarą, ir iki šiol tokia veikla man mieliausia. Laikui bėgant projektas peraugo į organizaciją „Maisto bankas“ ir tapau programos vykdytoju Vilniaus mieste. Net Briuselyje buvau 3 kartus – atstovavau Lietuvai bendruose paramos gavėjų susitikimuose. Paskui perėjau į Maltos ordingą, kuriame savanoriauju iki šiol.

*Be to, prisidedu prie pagyvenusių žmonių asociacijos veiklos, informacinio portalo **www.pagalbadaiktais.lt** iniciatyvos, kur esu vienas iš savanoriškai dirbančių koordinatorių. Labiausiai man norisi savanoriauti ten, kur yra sergančių, neįgalių arba senų vienišų žmonių, kurie negali išeiti iš savo kambario ar net išlipti iš lovos. Jiems išties labai reikalinga pagalba. Visos mano savanorystės sritys ir yra susijusios su labdara tokiems žmonėms.*

Šiuo metu gyvenu vienas, nes žmogų jau palaidojau. Nors esu uždaro būdo, nenoriu sėdėti prie kompiuterio ar plušėti sode, tad galiu ir noriu padėti kitiems. Profesinėje veikloje dirbau su tarptautiniais ryšiais – moku anglų, vokiečių, rusų kalbas. Savanoriaudamas galiu ir reikalingas būti, ir savo patirtį panaudoti. Svarbiausia tai, kad, norint tokios veiklos, reikia pačiam eiti pas kitus ir nelaukti, kol kas nors ateis pas tave. O kai atsidėkodami pakviečia į kokį teatrą, ekskursiją ar renginį, tuomet būna labai malonu.

TRUMPALAIKĖ TARPTAUTINĖ SAVANORYSTĖ

NUO KO VISKAS PRASIDĖJO

Trumpalaikė tarptautinė savanorystė po Pirmojo pasaulinio karo: 1920 metais jaunų žmonių iš įvairių Europos šalių grupelė susirinko Prancūzijos miestelyje Enė (*Esneux*) atstatyti po karo sugriautų namų. Tačiau labiau už atstatymą jiems rūpėjo taikos idėja. Jie tikėjosi, kad žmonės iš įvairių šalių, veikdami kartu, sugebės atrasti daug bendro ir užmegs draugystės ryšius, kurie padės gydyti karo žaizdas.

Tokie jaunų žmonių susitikimai netrukus buvo pavadinti savanoriško darbo stovyklomis (angl. *voluntary workcamps*). Buvo įkurta tarptautinės savanorystės organizacija (angl. *Service Civil International, SCI*). 1928 metais po potvynio Reino upės slėnyje Lichtenšteine tokiu pat principu tvarkymo darbams susibūrė apie 700 savanorių.

Po Antrojo pasaulinio karo savanoriško darbo stovyklos rengtos ir toliau, tik plėtėsi veiklos sritys ir mastai – buvo dirbama ne tik atstatymo stovyklose, bet ir socialinėje, aplinkosaugos, žmogaus teisių srityse. 1968 metais tokios savanoriškos veiklos organizacijos laikinai buvo įgavusios ir politinį atspalvį – stovyklose skaitomos paskaitos prieš branduolinį ginklą ir energetiką, taikos pasaulyje temomis ir pan.

Dabar įsikūrę nemaža tarptautinių organizacijų (jų sąrašą rasite šio skyriaus 3 dalyje), kurios telkia savanorius tarptautinėms savanoriško darbo stovykloms pačiose įvairiausiose srityse, ypač darbui su socialiai pažeidžiamomis žmonių grupėmis ir aplinkai tvarkyti.

Dažnėja „turizmas savanoriaujant“. Jis dar nėra populiarus Lietuvoje, tačiau kitose šalyse vis daugiau žmonių siekia derinti savanorišką veiklą su atostogomis.

IŠ KO ATPAŽINSI TRUMPALAIKĘ TARPTAUTINĘ SAVANORYSTĘ?

- **Savanoriška veikla orientuota į apibrėžtą rezultatą.** Tarptautinės savanoriško darbo stovyklos turi aiškias laiko ribas (nuo 2 savaitių iki 1 mėnesio), neretai nustatomas ir konkretus tikslas, pavyzdžiui, išvalyti numatytą nacionalinio parko teritoriją, arba sudaroma programa, pavyzdžiui, savanoriaujant vaikų globos namuose. Tai padeda susirinkusiems savanoriams iš karto kibti į veiklą ir per nustatytą laiką nuveikti kuo daugiau. Apibrėžtas tikslas ir orientacija į rezultatą netrukdo mėgautis savanoriška veikla, nes tinkamai parenkamas darbo ir laisvo laiko santykis.
- **Buvimas įvairialypėje grupėje.** Tarptautinės savanoriško darbo stovyklos suburia žmones į grupes, kurios pačios atsakingos už tai, kad būtų pasiektas tikslas. Bendravimas grupėje iš tiesų intensyvus, nes ir gyvenama, ir dirbama kartu visą laiką. Sprendimai, kuriuos turi priimti grupė, prasideda buityje, pavyzdžiui, sprendžiama, kaip stovyklos metu bus ruošiamas valgis, ir baigiasi savanoriškos veiklos darbo bare, pavyzdžiui, kai reikia sudaryti atsisveikinimo vakaro programą neįgaliųjų stovykloje. Įdomu tai, kad grupė paprastai būna įvairialypė savanorių amžiaus, socialinės padėties, kilmės, religijos ir pan. požiūriu. Kiekvienai grupei paskiriamas vadovas, kuris koordinuoja grupės veiklą, inicijuoja konkrečius darbus, bendradarbiauja su savanoriškos pagalbos gavėjais – tais, dėl kurių rengiama stovykla.
- **Tarpkultūrinis mokymasis.** Tarptautinės savanoriško darbo stovyklas rengiančios organizacijos neretai yra pasaulinės, tad jose susitinka žmonės ne tik iš įvairių šalių, bet ir iš įvairių žemynų. Todėl stovyklose atsiveria galimybė pažinti kitas kultūras, tradicijas, pažvelgti į pasaulį.

KAS RENKASI TRUMPALAIKĘ TARPTAUTINĘ SAVANORIŠKĄ VEIKLĄ IR KO IŠ JOS TIKĖTIS?

Į tarptautinės savanoriškos veiklos stovyklas gali vykti bet kuris geros valios žmogus, norintis palyginti trumpą laisvą laiką su pasaulio pažinimu, kelionėmis ir gerais darbais ar tiesiog prasminga veikla.

Tarptautinių savanoriškos veiklos stovyklų dalyviai dažnai teigia:

- išmokę ar patobulinę užsienio (dažniausiai anglų) kalbą;
- pajutę vidinį pasitenkinimą padėdami žmonėms, kuriems reikia pagalbos;
- išsiugdę jautrumą ir atidumą šalia esantiems žmonėms ir aplinkai;
- pažinę kitas kultūras, sąmoningai pažvelgę į savo stereotipus, susiformavę naujų elgesio modelių;
- praplėtę akiratį, užmezgę ryšių su žmonėmis iš atokiausių pasaulio kampelių;
- prasmingai praleidę laiką.

KELIAS Į TRUMPALAIKĘ TARPTAUTINĘ SAVANORYSTĘ

Pateikiame kelių tarptautinių organizacijų, kurios organizuoja tarptautines savanoriško darbo stovyklas, sąrašą. Ne visos jos turi atstovybes Lietuvoje, tačiau tai nėra kliūtis įsitraukti į jų veiklą.

Pavadinimas	Interneto adresas	Savanoriškos veiklos trukmė	Geografija	Amžius
Bendra duomenų bazė ieškant įvairių savanorystės formų užsienyje	www.goabroad.com/volunteer-abroad	Įvairi	Visas pasaulis	Įvairus
Service Civil International (Tarptautinė pilietinė tarnyba)	www.sciint.org	Trumpalaikė, vidutinio ilgumo ir ilgalaikė	Europa, Azija ir Šiaurės Amerika	Nuo 18 (arba 21) metų
The Alliance of European Voluntary Service Organisations (Europos savanoriškos tarnybos organizacijų asociacija)	www.alliance-network.eu	Trumpalaikė ir ilgalaikė	Visas pasaulis	Nuo 16 metų
„The Alliance“ partneris Lietuvoje – jaunimo savanoriškos veiklos centras „Deineta“	www.deineta.lt			
International Cultural Youth Exchange (Tarptautiniai kultūriniai jaunimo mainai)	www.icye.org	Trumpalaikė ir ilgalaikė	Visas pasaulis	18–28 metų
Youth Action for Peace (Jaunimo veikla vardan taikos)	www.yap.org	Trumpalaikė ir ilgalaikė	Europa, Lotynų Amerika ir Viduržemio jūros regionas	Nuo 18 metų
Volunteers for Peace (Savanoriai už taiką)	www.vfp.org	Trumpalaikė	Visas pasaulis	Nuo 18 metų (paauglių stovyklose – nuo 16 m.)

KĄ SVARBU ŽINOTI PRADEDANT SAVANORIAUTI

Jei nusprendei dirbti savanoriškose užsienio darbo stovyklose:

- ieškok vietos stovyklose kuo anksčiau, ypač jei domina egzotiškos šalys;
- nusiteik sumokėti dalyvio mokestį, kuris kiekvienoje šalyje skirtingas;
- stovyklos metu gausi maitinimą ir apgyvendinimą, tačiau kiekvienoje šalyje sąlygos gali labai skirtis;
- kelionės išlaidas teks padengti pačiam;
- nusiteik, kad turėsi būti aktyvus grupės dalyvis, dalyvauti kartu priimant sprendimus ir juos vykdančias;
- nusiteik, kad turėsi atvykti numatytomis dienomis ir stovykloje išbūti visą sutartą laiką, nes tai grupei labai svarbu.

SAVANORIŲ PATIRTIS

Lina

Savanoriavo keturiose savanoriškos veiklos stovyklose Italijoje, Pietų Korėjoje, Prancūzijoje ir Gruzijoje.

„Kartais atrodo, kad viską sapnavau; visi tie žmonės, šalys – visam gyvenimui. Turėjau daug veiklos Lietuvoje, negalėjau visko mesti ir išlėkti ilgam laikui. Savanoriškos stovyklos, trunkančios 2–3 savaites, reiškė gyvenimą ir aktyvią veiklą svečioje šalyje su žmonėmis iš viso pasaulio ir greitai pasiekiamą rezultatą. Įsigijau draugų daugiau nei iš 30 pasaulio šalių. Svarstau galimybę po metų kitų leisti į draugų lankymo kelionę aplink pasaulį. Susiradau savo svajonių darbą čia, Lietuvoje, nes per tuos keturis projektus įgijau trūkstamos patirties, susijusios su mano specialybe.

Savanoriško darbo stovykla – tarsi gera repeticija prieš ilgalaikį projektą, jei baisu išvažiuoti ilgam į svečią šalį. Čia suprasi, kuria kryptimi nori eiti, kokio pobūdžio projektai ir veikla tau įdomi.“

DĖMESIO, SENJORAI!

Europos Sąjungos programa „Grundtvig“ remia senjorų savanorystės projektus, kuriuos taip pat galime priskirti trumpalaikiai tarptautinei savanorystei.

SENJORŲ SAVANORYSTĖS PROJEKTAI

Kontekstas ir tikslai: vyresnioji mūsų visuomenės dalis su pavydu stebi, kaip jaunimas keliauja, bendrauja, mokosi kalbų ir geba integruotis į kitų šalių visuomenes. Mūsų senjorai tokių galimybių neturėjo. Dabar jie galėtų leisti į kitus kraštus, tačiau stabdo baimė, nepasitikėjimas, motyvacijos stoka, o neretai ir kuklūs finansiniai ištekliai. Šios programos pagrindinis tikslas – per visuomeninę veiklą kitoje Europos šalyje skatinti vyresnio amžiaus žmones keliauti, įsijungti į tarptautines bendruomenes.

KAS GALI DALYVAUTI?

Visi Lietuvos Respublikos gyventojai, vyresni nei 50 metų.

Pirmenybė teikiama socialiai remtinoms grupėms ir tautinėms mažumoms, kad didėtų jų integracija Europoje ir būtų kovojama su rasizmu ir ksenofobija.

Vyrai ir moterys turi vienodas galimybes.

KAIP DALYVAUTI?

- „Grundtvig“ senjorų savanorystės projektuose turi dalyvauti bent dviejų šalių organizacijos. Kiekviena organizacija turėtų deleguoti 2–6 savanorius ir 2–6 savanorius priimti. Tiems, kuriems keliauti baugu, tai puiki galimybė kelionės nerimu pasidalinti su kitu.
- Pati savanoriška veikla kitoje šalyje gali trukti nuo 2 iki 8 savaitių, tačiau pasirengimui, kalbos mokymuisi, ryšių su kita organizacija įtvirtinimui ir kitiems svarbiems dalykams skiriama iki 2 metų.
- Savanoriška veikla, kurią atlieka senjorai savanoriai, gali būti labai įvairi ir priklausyti nuo projekto rengiančių organizacijų. Atlikdami savanorišką veiklą savanoriai kasdien praleidžia vidutiniškai po 3–4 valandas, o kitą laiką skiria kultūriniam šalies pažinimui, bendravimui ir kitai juos dominančiai veiklai.
- Apmokamos kelionių, pragyvenimo ir kitos su projekto veikla susijusios išlaidos. Taigi patiems senjorams savanoriams šie projektai nekainuoja.

KĄ DARYTI, NORINT DALYVAUTI ŠIOJE PROGRAMOJE

Visų pirma reikia susirasti organizaciją, su kuria norėtumsi bendradarbiauti ir kuri apsiimtų pildyti paraišką paramai gauti. Geriausiai senjorų poreikiams ir interesams atstovauti gali senjorų organizacijos ar bendruomenės ten, kur jie gyvena.

Daugiau informacijos rasite <http://www.smpf.lt>

SAVANORIŲ PATIRTIS

Aldona Švilpienė, 68 metai

Emilija Ona Skrebieinė, 69 metai

Savanoriauja nuo 2007 metų

Savanoriauti pradėjome nuo senjorų klubo Raudonojo Kryžiaus organizacijoje. Lankome žmones namuose, padedame rūšiuoti ir paskirstyti labdarą. Savanorystė „Marijos namuose“ Druskininkuose mus atvedė į tarptautinę savanorišką senjorų veiklą. 2011 metais prieš Vėlykas išvykome į Bulgariją. Šiai savanorystei ruošmės gana ilgai – susipažinome su šalies kultūra, mokėmės bulgarų kalbos, susirašinėjome laiškais su organizacija, kuri mus priėmė.

Nuvykusios buvom nustebintos žmonių šilto ir rūpinimosi mumis. Atrodo, mes jiems padėjome tiek nedaug – kartu su darbuotojais virėme valgyti senelių globos namuose, padėjome slaugyti, bendravome su ligoniais. O mus vežiojo, aprodė priėmusiąją ir kitas organizacijas. Aplankėme neįgalių žmonių gyvenimo namus ir leidome laiką kartu su jais. Neapsakomas jausmas, kai berniukas, kuris visiškai negali judėti, ima šypsotis akimis, taip atsideddamas už buvimą kartu su juo.

Mums taip pat svarbu buvo bulgarams pristatyti Lietuvą, tad vežėmės savo dažytus vėlykinius margučius ir mokėme juos dažyti. Supratome, kiek daug gražaus Lietuvoje turim, ką galim parodyti kitiems ir tuo patys pasidžiaugti.

Jaučiamės praturtėjusios naujomis pažintimis, sužavėtos šilto ir labai malonaus bendravimo. Jei Bulgarijoje nebūtume savanoriavusios, o tik kaip paprastos turistės atvykusios, tikrai nebūtume nei tiek daug pamačiusios, nei tokius šiltus santykius užmezgusios. Ši savanorystė davė supratimą, kad ir vyresni žmonės gali būti įdomūs ir reikalingi kitiems. Nereikia senatvei leisti mūsų užvaldyti, ir puikiai galėsime būti aktyvūs, įdomūs, turėsime įvairiapusį gyvenimą. Gal net aktyvesnį, nei anksčiau...

TARPTAUTINĖ SAVANORIŠKA TARNYBA

Tai ilgiau nei 3 mėnesius trunkanti savanoriška veikla, kuriai kasdien reikia skirti po 5–7 valandas, t. y. beveik visą darbui tinkamą laiką ir energiją. Ji atliekama kitoje šalyje, todėl teikia galimybę pažinti kitas kultūras. Savanoris turi įsipareigoti ilgam laikui, o mainais gauna ilgalaikę pagalbą. Ši tarnyba teikia daug neformaliojo mokymosi galimybių.

Tokio tipo yra 1996 m. Europos Sąjungos įsteigta Europos savanorių tarnyba ir 2009 m. pradėta Senjorų savanorystės projektų programa – dvi iš ES švietimo ir kultūros politikos priemonių.

KAS RENKASI TARPTAUTINĘ SAVANORIŠKĄ TARNYBĄ?

Dažniausiai – jauni žmonės, kurie dar ieško savo gyvenimo kelio, tad gali skirti savanorystei daug laiko.

Įsipareigoti ilgam laikui jaunuolius skatina įvairios priežastys:

PRIEŽASTYS	%
Permainų ir išbandymų poreikis	55
Kitų kultūrų patirties poreikis	51
Ateities kelio paieškos	35
Noras išmokti kalbą	35
Noras praplėsti akiratį	35
Noras dirbti savanoriu	20
Asmeninio tobulėjimo poreikis	18
Noras keliauti	18
Profesinio tobulėjimo poreikis	18

2006 metais atlikto tyrimo

„Europos savanorių tarnybos poveikis jaunam žmogui ir organizacijai“ duomenys

KO GALI TIKĖTIS?

Tarptautinėje savanoriškoje tarnyboje dalyvavę jauni savanoriai (Europos savanorių tarnybos programa) nurodė šiuos savanoriškos patirties vaisius:

POKYČIO SRITIS	KOKS POKYTIS ĮVYKO
Asmeninis tobulėjimas	Asmeninių savybių pažinimas
	Vertybių kaita
	Savarankiškumo ugdymas
	Santykių pokyčiai
	Socialinių įgūdžių įgijimas
Profesinis tobulėjimas	Bendrosios darbo kompetencijos didinimas
	Studijų krypties ir darbo srities pasirinkimas
Tarpkultūrinis mokymasis	Kitų kultūrų pažinimas, stereotipų įveikimas
	Sąmoningesnis lietuviškumas
	Europos pilietiškumas

2006 metais atlikto tyrimo „Europos savanorių tarnybos poveikis jaunam žmogui ir organizacijai“ duomenys

KELIAS Į TARPTAUTINĘ SAVANORIŠKĄ TARNYBĄ

Viena populiariausių Europos programų, pagal kurią jauni žmonės vyksta savanoriauti, – **Europos savanorių tarnyba** (EST). Europos savanorių tarnyba – tai tarptautinės savanorystės projektai jauniems žmonėms, kuriais siekiama ugdyti jų pilietiškumą, solidarumo jausmą, skatinti pažinti kitas kultūras, didinti tarpusavio supratimą ir toleranciją.

Kas gali dalyvauti?

Programoje gali dalyvauti visi 18–30 metų asmenys.

Pirmenybė teikiama mažiau mokymosi, kelionių ar kitų galimybių turinčiam jaunimui.

Kaip tai vyksta?

EST veikla:	EST veikla nėra:
vyksta kitoje šalyje, nei savanoris gyvena;	savanoriškas darbas, vykstantis nesistemiškai arba trunkantis ne visą darbo dieną;
yra pelno nesiekianti ir neatlyginama (padengiamos tik su pragyvenimu ir veikla susijusios išlaidos);	praktika įmonėje;
yra nemokama savanoriui (išskyrus galimą 10 % indėlį kelionės išlaidoms);	atlyginamas darbas ar jo pakaitalas;
visiškai įtraukia jaunus žmones į savanorišką veiklą;	poilsio ar turizmo veikla;
teikia neformaliojo mokymosi galimybę;	kalbos kursai;
teikia pagalbą vietos bendruomenei.	savanorio, kaip pigios darbo jėgos, naudojimas;
	studijos ar profesinis mokymas užsienyje.

EST projektuose bendradarbiauja dvi organizacijos: viena veikia kaip siunčiančioji, kita – kaip priimančioji.

Savanoriška veikla gali trukti nuo 2 iki 12 mėnesių. Tačiau jeigu projekte dalyvauja mažiau galimybių turintys jauni žmonės, tarnyba gali trukti ir 2 savaites.

EST gali būti individuali ir grupinė.

EST gali vykti bet kurioje ES šalyje arba regionuose arti ES. Visą šalių sąrašą galima rasti tarnybos interneto svetainėje.

EST projekto pavyzdys

Aurelijus, 25 metai

10 mėnesių praleido Sent Etjeno (Saint-Etienne) mieste, Prancūzijoje.

Jis savanoriavo organizacijoje, dirbančioje su pabėgėlių vaikais ir jaunimu, rūpinosi jų užimtumu. 5 dienas per savaitę po 6 valandas per dieną jis organizuodavo įvairių veiklų: futbolo treniruotes, filmų peržiūras, stalo žaidimų turnyrus, išvykas į gamtą, padėjo ruošti namų darbus tiems, kurie lankė mokyklą, talkino darbuotojams ruošiant valgį ir kitoje veikloje. Aurelijus nuvažiavo tik minimaliai mokėdamas anglų kalbą, tačiau tai, kad anglų kalba buvo svetima ir vaikams, paskatino Aurelijų išmokyti prancūziškai. Po 10 mėnesių jis visiškai laisvai bendravo prancūziškai. Anksčiau Aurelijus buvo tik studijavęs ir niekada nebuvo priėmęs atsakomybės už jokių veiklų.

Kaip dalyvauti šioje programoje?

Kreipkis į artimiausią siunčiančiąją organizaciją Lietuvoje. Akredituotų siunčiančiųjų organizacijų sąrašą rasi adresu http://www.jtba.lt/kaip_tapti_est_savanoriu.

Padedant siunčiančiajai organizacijai ieškok priimančiosios organizacijos kitoje šalyje. Tai galima daryti keliais būdais:

1. Ieškoti priimančiosios organizacijos EST partnerių paieškos portale www.youthnetworks.eu.
2. Ieškoti priimančiųjų organizacijų specialioje duomenų bazėje adresu http://ec.europa.eu/youth/evs/aod/hei_en.cfm.
3. Priimančiąją organizaciją gali pasiūlyti siunčiančioji organizacija iš savo partnerių sąrašo.

EST projektą koordinuojanti organizacija (tai gali būti ir siunčiančioji arba priimančioji) kartu su projekto partnerėmis organizacijomis rengia ir teikia projekto paraišką finansavimui gauti.

Jeigu projektas patvirtinamas, savanoris gali ruošti ir vykdyti savanoriškai tarnybai į pasirinktą priimančiąją organizaciją paraiškoje numatytu metu.

Prieš prasidedant EST, savanoris kartu su siunčiančiaja, priimančiaja ir koordinuojančiaja organizacijomis **pasirašo EST sutartį**, kurią parengia projektą koordinuojanti organizacija.

Išsamios informacijos ir reikiamų nuorodų dėl EST gali rasti:

http://www.jtba.lt/europos_savanoriu_tarnyba.

Kitos tarptautinės savanoriškos tarnybos galimybės

Savanoriauti jaunos ir vyresnius žmones kviečia ir daugiau organizacijų. Kadangi joms visoms išvardinti neužtektų šios knygelės, siūlome aplankyti savanoriškų tarnybų organizacijų asociacijos svetainę **www.avso.org**, kurios nuorodų skiltyje rasi daug organizacijų, siūlančių įvairias galimybes Europoje ir visame pasaulyje.

SAVANORIŲ PATIRTIS

Fiodoras Sazonovas iš Estijos, 24 metai

10 mėnesių savanoriauja vaikų darželyje,
veikiančiame Pal. J. Matulaičio socialiniame centre

Prieš atvykdamas į Lietuvą, 4 metus Taline studijavau informatiką, dirbau kompiuterinių žaidimų parduotuvėje. Paskui studijas mečiau, nes supratau, kad man to nereikia. Norėjau kitokios veiklos, norėjau daug keliauti. Apie EST sužinojau atsitiktinai, kai gavau konkretų pasiūlymą važiuoti į šitą projektą Vilniuje vietoj merginos, kuri, deja, vykti nebegalėjo. Tuo metu labai domėjausi Lietuva ir galvojau apie galimybes atvažiuoti ilgesniam laikui ir apsistoti. Be to, prieš tai jau buvau dirbęs su vaikais irgi Lietuvoje, vasaros stovykloje. Taigi tinkamas pasiūlymas atskriejo į reikiamą vietą reikiamu laiku.

Man savanorystė padėjo atsikratyti stereotipo dėl formaliojo išsimokslinimo: neva po mokyklos būtina stoti į universitetą, įgyti kokią nors specialybę. EST metu išmokau ir įgijau įgūdžių dirbti ir bendrauti su vaikais. Tai teikia daug džiaugsmo, nors iš pradžių buvo sunku. Savanoriauti ketinu ir toliau.

SAVANORYSTĖS SRITYS

Pagal 2011 m. „Vilmorus“ atliktą tyrimą:

- 70 % Lietuvos gyventojų mano, kad ypač reikalinga sveikatos priežiūros savanorystė: ligonių ir neįgalųjų slaugymas, lankymas ar kitokia pagalba;
- 53 % mano, kad prasminga savanoriškai teikti socialinę-psichologinę pagalbą sunkumus patiriantiems žmonėms: jaunimui, asocialių šeimų vaikams, asmenims, grįžusiems iš įkalinimo įstaigų, ir pan.;
- 51 % vertina savanorišką pagalbą stichinių nelaimių atvejais;
- 46 % vertina savanorišką aplinkos tvarkymą;
- 23 % mano, kad verta padėti rengti kultūros, sporto ir laisvalaikio renginius;
- 14 % svarbia laiko savanorišką šviečiamąją veiklą.

Remdamiesi šiuo tyrimu bei asmenine darbo su savanoriais ir organizacijomis patirtimi galime išskirti pagrindines savanoriškos veiklos sritis ir šiek tiek jas apibūdinti.

Toliau skaitydamas sužinosi, kokia savanorystė Tavęs laukia kiekvienoje srityje ir kur galima ieškoti savanoriškos veiklos. Nurodome tikrai ne visas savanorius priimančias organizacijas. Mūsų tikslas – duoti gaires asmeninėms paieškoms. Žengęs pirmuosius žingsnius, tikrai surasi tą organizaciją, kurioje norėtum savanoriauti.

SOCIALINĖS VEIKLOS SRITIS. Šioje srityje veikiančios organizacijos teikia socialines paslaugas pažeidžiamoms žmonių grupėms. Jos padeda spręsti socialines problemas arba jų išvengti. Savanoriai šioms organizacijoms būtini, nes jie išreiškia visuomenės solidarumą su stokojančiaisiais, teikia vilties ir rodo, kad žmogus yra svarbus ne dėl to, ką yra pasiekęs, ir ne dėl socialinės padėties, bet dėl to, kad didžiausia vertybė yra jis pats. Pagrindinė savanorių veikla yra bendravimas, įvairių veiklų inicijavimas, užimtumo skatinimas, pagalba stokojančiųjų aplinkoje ir pan.

Veiklos vieta ir pobūdis	Organizacijų pavyzdžiai
Neįgaliųjų organizacijos: neįgaliųjų sąjungos, dienos centrai, gyvenimo namai, socializacijos centrai ir kt. Reikalinga veikla: Bendravimas su negalią turinčiais žmonėmis, pagalba jiems stovyklose, organizuojant ir įgyvendinant kasdienę veiklą.	Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos draugija „Viltis“, www.viltis.lt, Vilnius, tel. (8 5) 261 5223 Lietuvos žmonių su negalia sąjunga (LŽNS), www.negalia.lt, Vilnius, tel. (8 5) 269 1308 „Arkos“ projektas Lietuvoje „Betzatos bendruomenė“, www.betzata.lt, Čekoniškių k., Vilniaus r., tel. (8 5) 232 5529 Žmonių, turinčių proto negalią, dienos centras „Šviesa“, www.dcsviesa.lt, Vilnius, tel. (8 5) 261 4707
Vaikų ir jaunimo organizacijos: dienos centrai, atviri jaunimo centrai, vaikų globos namai, jaunimo namai ir kt. Reikalinga veikla: Bendravimas, žmonių tarpusavio ryšių kūrimas ir palaikymas, individualaus dėmesio skyrimas, darbas su vaikų ar jaunuolių grupe, pagalba kuriant ir įgyvendinant vaikų ar jaunuolių užimtumą.	Jaunimo psichologinės paramos centras, www.jppc.lt, Vilnius, tel. (8 5) 231 3437 Atviras jaunimo centras „Vartai“, VšĮ „A. C. Patria“, www.patria.lt/lt/centrai/atviras-jaunimo-centras-vartai Kaunas, tel. (8 37) 32 28 82 Nevalstybiniai vaikų globos namai „SOS vaikų kaimas“, www.sos-vaikukaimai.lt, Vilnius, tel. (8 5) 274 2717
Šeimų organizacijos: šeimos paramos centrai, šeimos krizių centrai, arkivyskupijų šeimos centrai ir kt. Reikalinga veikla: Buvimas su vaikais, kai tėvai dalyvauja mokymuose, pagalba planuojant ir įgyvendinant įvairaus pobūdžio renginius.	Lietuvos šeimos centras, www.lietuvosseimoscentras.lt, Kaunas, tel. (8 37) 20 82 63 Pal. J. Matulaičio šeimos pagalbos centras, www.spcentras.lt, Vilnius, tel. (8 5) 246 1779
Moterų organizacijos: motinų su vaikais laikini gyvenimo namai, moterų krizių centrai, moterų įdarbinimo centrai ir kt. Reikalinga veikla: Buvimas su mažamečiais vaikais. Pagalba kuriant ir įgyvendinant įvairią veiklą moterims.	Moterų informacijos centras, www.lygus.lt, Vilnius, tel. (8 5) 262 9003 Kauno apskrities moterų krizių centras, www.kamkc.lt, Kaunas, tel. (8 37) 34 00 27
Senjorų organizacijos: senjorų dienos centrai, senjorų gyvenimo ir globos namai, senjorų tarpusavio pagalbos centrai ir kt.	Pagyvenusių žmonių dienos centras Kauno kartų namuose, www.kartunamai.lt, Kaunas, tel. (8 37) 36 23 28 VšĮ „Marijos namai“, Druskininkai, tel. (8 313) 51 781 Lietuvos pensininkų sąjunga „Bočiai“, Vilnius, tel. (8 5) 212 5023

Veiklos vieta ir pobūdis	Organizacijų pavyzdžiai
Benamių globos organizacijos: nakvynės namai, dienos centrai, užimtumo centrai ir kt.	VA Caritas Nakvynės namai, /vn.caritas.lt/c/index.php?page=nakvynes-namai , Vilnius, tel. 8 652 85 818 Šv. Kryžiaus namai, Vilnius, tel. (8 5) 269 1014
Atliekančiųjų bausmę ar išėjusiųjų iš įkalinimo įstaigų organizacijos: kalėjimai, kalinių globos draugija, atlikusių bausmę asmenų integravimo ir reabilitavimo organizacijos ir kt.	Lietuvos kalinių globos draugija, www.kaliniai.lt , Vilnius, tel. (8 5) 239 5154 Kauno m. nakvynės namai – dienos centras grįžusiems iš įkalinimo įstaigų, www.nakvynes-namai.lt , Kaunas, tel. (8 37) 73 18 22
Priklausomybę turintiems asmenims padedančios organizacijos: narkomanų reabilitacijos centrai, įdarbinimo centrai, integracijos į visuomenę organizacijos ir kt.	Lietuvos priklausomybės ligų reabilitacijos bendruomenių asociacija, www.narkomanija.lt , tel. 8 698 10 497
Pagalba renkant skurstantiems labdarą maistui, drabužiais, reikalingais daiktais.	„Maisto bankas“, www.maistobankas.lt , Vilnius, tel. (8 5) 262 7675 „Pagalba daiktais“, www.pagalbadaiktais.lt , Vilnius, tel. 8 699 15 484

Pristatome ir keletą nacionalinių organizacijų, kuriose vyksta įvairaus pobūdžio socialinė veikla. Šios organizacijos turi savo skyrius įvairiuose Lietuvos miestuose ir miesteliuose ir kviečia savanoriauti įvairiuose projektuose, programose ir pan.

Lietuvos Caritas remiasi savanorystės principu, veikia visoje Lietuvoje, turi savo skyrius vyskupių centruose, dekanatuose ir parapijose.
www.caritas.lt, tel. (8 37) 20 54 27.

Raudonasis Kryžius veikia visoje Lietuvoje, turi savo skyrius didžiuosiuose miestuose ir rajonų centruose. www.redcross.lt, tel. (8 5) 262 8037.

Maltos ordinas, Lietuva – savanorių skyriai veikia 24 miestuose ir miesteliuose.
www.maltieciai.lt, tel. (8 5) 249 7304.

Lietuvos samariečių bendrija. Veikia 14 skyrių įvairiuose miestuose ir miesteliuose.
www.samarieciai.org, tel. 8 647 29 048.

ŠVIETIMO ORGANIZACIJOS. Šios organizacijos siekia, kad jų adresatai ar nariai mokytųsi. Savanoriai gali padėti mokymosi procese: pajvairinti mokymosi metodus, skirti papildomai dėmesio jo stokojančioms asmenims, organizuoti papildomą veiklą (dažniausiai neformaliojo švietimo srityje), savo pavyzdžiu tapti autoritetu besimokančiesiems ir pan.

Veiklos vieta ir pobūdis

Vaikų ir jaunimo asociacijos, veikiančios narystės pagrindu. Jose savanoriai gali tapti ir iš šalies ateinantys asmenys, ir pačių organizacijų nariai, kai prisiima daugiau atsakomybės, nei priklausytų nariams.

Vaikų darželiai, pradinės, vidurinės, pagrindinės mokyklos ir gimnazijos į savo veiklą taip pat gali priimti savanorius. Dėl šiose įstaigose vykdomo formaliojo ugdymo savanoriškas darbas labiau tinkamas savanoriams tos srities specialistams.

Kitos formaliojo švietimo įstaigos – universitetai, kolegijos, profesinio mokymo įstaigos ir pan. Jos įtraukia savanorius į papildomas popamokines ar poststudijines institucijų veiklas. Čia aktyviai veikia įvairūs studentų būreliai, praplečiantys formaliojo mokymosi ribas. Dažniausia veikla – renginių organizavimas.

Įvairios įstaigos, kurios organizuoja neformalųjį švietimą: suaugusiųjų švietimo centrai, jaunimo neformaliojo švietimo organizacijos, muzikos, šokių ir kt. mokyklos. Jose savanoriškas darbas siejamas su neformaliojo švietimo organizavimu.

Organizacijų pavyzdžiai

Lietuvos skautija,
www.skautai.lt, Kaunas, tel. (8 37) 42 20 02
Ateitininkų federacija,
www.ateitis.lt, Kaunas, tel. (8 37) 32 40 25

Vilniaus jėzuitų gimnazija,
www.vjg.lt, Vilnius, tel. (8 5) 261 5436

Panevėžio gamtos mokykla,
www.gamtosmokykla.lt,
Panevėžys, tel. (8 45) 57 75 21

Kolpingo kolegija,
www.kolegija.kolping.lt,
Kaunas, tel. (8 37) 20 15 28,
el. p. info@kolping.lt

Vytauto Didžiojo universitetas,
www.vdu.lt,
Kaunas, tel. (8 37) 22 27 39

„Sėkmės mokykla“,
www.sekmesmokykla.lt, Vilnius, tel. (8 5) 260 8634
Kūrybinės raidos centras, www.krc.lt, Kuršėnai
Druskininkų jaunimo užimtumo centras,
www.juc.lt, Druskininkai, tel. (8 313) 53 056

APLINKOSAUGOS VEIKLOS SRITIS – tai savanoriškos veiklos sritis, kurioje savanoriai gali dalyvauti gamtos išsaugojimo ir puoselėjimo projektuose, vykdyti šviečiamąją veiklą ir užsiimti visuomenės sąmoningumo aplinkos išsaugojimo klausimais ugdymu.

Vieta ir veiklos pobūdis	Organizacijų pavyzdžiai
Įvairios žaliųjų organizacijos, vykdančios visuomenines ir politines akcijas.	Lietuvos žaliųjų judėjimas, www.zalieji.lt, Kaunas, tel. (8 37) 32 42 41 VšĮ „Mes darom“, www.mesdarom.lt, Vilnius, tel. 8 637 50 000
Nacionaliniai parkai, kurių darbuotojų veikla skirta gamtai ir kultūrai išsaugoti, visuomenei informuoti apie vietos kraštovaizdžio ypatumus. Nacionaliniai parkai Lietuvoje yra penki – Aukštaitijos, Dzūkijos, Kuršių Nerijos, Trakų istorinis ir Žemaitijos.	Dzūkijos nacionalinis parkas, Merkinė, Varėnos r., tel. (8 310) 44 466
Regioniniai parkai. Lietuvoje jų yra daugiau kaip 30. Jų paskirtis – saugoti ekosistemas, kraštovaizdžių kompleksus ir etnokultūrines vertybes. Tam skiriama ir jų savanorių veikla.	Pavilnių ir Verkių regioninis parkas, www.pavilniai-verkiai.lt, Vilnius, tel. (8 5) 272 9834 Anykščių regioninis parkas, www.anyksciuparkas.lt, Anykščiai, tel. (8 381) 50 738
Ekologiniai ūkiai – tokie ūkiai, kurie nesiekdami pelno užsiima ekologine žemdirbyste ir įtraukia į savo veiklą savanorius.	VšĮ „Ekoagros“, www.ekoagros.lt, Kaunas, tel. (8 37) 20 31 81 WWOOF – organizacija, skirta ekologiniams ūkiams, www.woof.lt, 8 670 19 914
Gyvūnų globos organizacijos, kurių nariai saugo ir globoja naminius augintinius, išvartus arba atneštus jų šeimininkų. Čia savanoriai padeda rūpintis gyvūnais, ieško jiems globėjų, organizuoja įvairias gyvūnų globos akcijas.	VšĮ „Lesė“, www.lese.lt, Vilnius, tel. 8 605 33 452 VšĮ „Pifas“, www.pifas.org, Vilnius
Visuomenės savimonę aplinkosaugos klausimais ugdančios organizacijos, kurios stengiasi informaciją apie aplinkosaugos problemas pateikti visuomenei suprantamu ir priimtiniu būdu.	„Aplinkosaugos informacijos centras“, www.apicentras.lt, Vilnius, tel. 8 604 17 737

KULTŪRINĖS VEIKLOS SRITIS – sritis, kurioje vyksta ir meninė, ir kultūrinio paveldo išsaugojimo veikla. Savanoriai gali prisidėti prie įvairių meno renginių, meninės veiklos palaikymo, kultūros projektų.

Vieta ir veiklos pobūdis

Meno ir kultūros renginiai: koncertai, festivaliai, spektakliai, parodos ir t. t. Savanoriai padeda atlikti organizacinius, tvarkos palaikymo ir kitus darbus.

Organizacijų pavyzdžiai

„Kultūros savanoriai“ – visus savanorius, norinčius dirbti kultūros srityje, gali informuoti www.kulturossavanoriai.lt

Festivalis **„Tamsta muzika“**,
www.tamstamuzika.lt,
tel. (8 5) 212 4498

Festivalis **„Kino pavasaris“**,
www.kinopavasaris.lt,
Vilnius, tel. (8 5) 249 7221

Savanoriška veikla kultūros ir meno organizacijose. Tai įvairi pagalba kasdieniame organizacijos darbe prisiiimant tam tikros srities atsakomybę. Tokia veikla gali vykti teatruose, koncertų rūmuose, galerijose, muziejuose ir t. t. Savanoriškas darbas čia gali prasmingai papildyti atlyginamą darbą.

VšĮ **„Kino pasaka“**,
www.kinopasaka.lt,
Vilnius, tel. (8 5) 261 1516

SAVANORYSTĖ SPORTO SRITYJE: savanoriai padeda organizuoti, įgyvendinti sporto renginius, palaikyti tvarką, talkina ten, kur labai reikia papildomos pagalbos. Dažniausiai tai trumpalaikė savanorystė, bet kuriasi vis daugiau organizacijų, kurios kviečia savanorius prisijungti prie kasdienės sportinės veiklos.

Vieta ir veiklos pobūdis

Tarptautiniai ir nacionaliniai sporto renginiai, kur reikalinga įvairi savanoriška veikla. Reikia vertėjauti, palaikyti tvarką, padėti sportininkams, palydėti juos ir kt. Paprastai tokie renginiai yra gana paklausūs, ir savanorių juose susirenka gausiai.

Organizacijų pavyzdžiai

Sporto savanorių sąjunga kviečia savanoriauti įvairioje su sportu susijusioje veikloje visoje Lietuvoje,
www.sportosavanoriai.lt,
Kaunas, tel. 8 699 94 370

Sportinė veikla, kuria savanoriai padeda propaguoti ir plėtoti sporto šakas ar mankštą. Pavyzdžiui, sporto šakos atstovai savanoriškai ima treniruoti mėgėjus, moko juos sportuoti pasirinktu būdu. Arba, atsiradus poreikiui, sportinė veikla organizuojama visuomenėje. Savanorių veikla reikalinga ir neformalioje aplinkoje, pavyzdžiui, mankšta parke, krepšinis kiemo aikštelėje ir pan. Savanoriai dažnai ne tik įsitraukia į kitų organizuojamą veiklą, bet ir patys būna tokios veiklos iniciatoriai.

VšĮ **„Miegantys drambliai“**,
www.miegantysdrambliai.lt,
Kaunas, tel. 8 617 64 640

SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SRITIS – tai sritis, kur savanoriaujama prižiūrint sveikatą arba padedant ligoniams. Savanoriai čia reikalingi ne tik kaip padėjėjai, bet ir dėl to, kad būdami šalia rodo solidarumą su sergančiais. Šis savanoriškas darbas turi daug panašumo su socialinės srities savanoryste. Čia taip pat reikalinga atjauta, bendravimas ir pagalba slaugant. Savanoriai prisideda prie sveikatinimo ir ligų prevencijos veiklos ir kampanijų, pavyzdžiui, Rožinio kaspino draugija, Lietuvos sveikuolių sąjunga.

Vieta ir veiklos pobūdis

Organizacijų pavyzdžiai

Ligoninės. Jose savanoriškas darbas labiausiai reikalingas prižiūrint ligonius ir tenkinant jų socialinius poreikius. Savanoriai ypač laukiami silpnų ligonių, kuriems pagalba reikalinga beveik nuolat. Veikla artima gydymui ir slaugai.

Kauno slaugos ligoninė,
www.kaunoslauga.lt,
Kaunas, tel. (8 37) 37 04 30

Vaikų onkohematologijos centras,
www.vaikuligonine.lt,
Vilnius, tel. (8 5) 272 0424

Organizacijos, vienijančios tam tikra liga sergančius asmenis, kurios atstovauja bendriems interesams ir lengvina ta liga sergančių žmonių gyvenimą. Savanoriai gali daug padėti organizaciniu darbu ir bendraudami su ligoniais.

Rožinio kaspino draugija,
www.roziniskaspinas.lt,
Vilnius, tel. 8 686 86 985

Ligonių lankymas namuose – savanoriškam darbui ypač tinkama sritis, nes žmonės sirgdami namuose tiesiog ilgisi bendravimo. Kaip tik tai gali suteikti savanoriai.

Paliatyvios medicinos centras,
www.pmcentras.lt,
tel. 8 686 39 032

Sveiką gyvenimą propaguojančios organizacijos, donorystės centrai. Savanoriai dalyvauja skleidžiant informaciją apie sveiką gyvenimą, organizuojant teminius renginius ir pan.

Nacionalinis kraujo centras,
www.kraujodonoryste.lt,
Vilnius, tel. (8 5) 239 2444

Lietuvos sveikuolių sąjunga,
www.sveikuoliai.lt,
Palanga, tel. 8 687 77 973

BENDRUOMENIŲ CENTRAI – tai mikrorajonų, kaimo ir kitų vietos bendruomenių organizacijos, besirūpinančios vietinės bendruomenės aktualijomis. Jos iš esmės pagrįstos savanorišku darbu, nes kviečia artimesnius ir tolimesnius gyventojus į visas veiklas įsitraukti savanoriškai.

Bendruomenių centrų asociacijose galima rasti informacijos apie arčiausiai esantį bendruomenės centrą.

Lietuvos bendruomenių portalas,
www.bendruomenes.lt
Šakių krašto vietos veiklos grupė,
www.sakiuvvg.lt, Šakiai, tel. (8 345) 42 275

Kaimo bendruomenių veikla – užimtumo organizavimas, vietos problemų sprendimas, aplinkos priežiūra ir pan.

Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga,
www.lkbs.lt, Kaunas, tel. (8 37) 40 93 76
Družų kaimo bendruomenė,
www.druzai.lt, Družų k., Širvintų r., tel. (8 382) 47 711

Bendruomenių centrų (šalia seniūnijų) veikla – aktualių klausimų kėlimas, sprendimų ieškojimas, bendruomenės telkimas, atidumo vienių kitiems didinimas, įvairių akcijų rengimas ir pan.

Balsių bendruomenė,
www.balsiai.org, Vilnius, tel. 8 687 37 695
Petrašiūnų bendruomenės centras,
www.petrasiunai.lt, Kaunas, tel. 8 673 12 775

RELIGINĖS VEIKLOS SRITIS – šios srities organizacijose savanoriai organizuoja renginius, telkia įvairias grupes, globoja silpnesnius ir pan.

Veiklos pobūdis

Organizacijų pavyzdžiai

Savanorystė kasdienėje bažnytinio bendruomenių veikloje ir renginiuose.

Lietuvos jaunimo dienos,
www.jaunimodienos.lt, Vilnius, tel. (8 5) 262 1408

Religinės-idėjinės organizacijos, vykdančios kasdienę veiklą ir į ją įtraukiančios savanorius.

Lietuvos žydų bendruomenė,
www.litjews.org, Vilnius, tel. (8 5) 261 3003
Kretingos pranciškonų jaunimo tarnyba,
www.kpjt.lt, Kretinga, tel. (8 445) 55 114

Esama ir daugiau sričių, kuriose savanoriai labai laukiami ir reikalingi. Deja, neįmanoma visko surašyti ir tenka kliautis jūsų paieška. Tikime, kad jas atradę pasidalinsite žiniomis su savo draugais ir pažįstamais. O gal net sukursite ką nors, kas plačiai visuomenei leis išvysti naujus prasmingos savanoriškos veiklos barus.

MANO SAVANORYSTĖS DIENORAŠTIS

O dabar, kai jau esi pasirengęs savanorystės nuotykiams, norime pasiūlyti keletą būdų savanoriškai veiklai apmąstyti.

KAS MAN YRA SAVANORIŠKA VEIKLA?

Kad geriau įsisąmonintum, ką savanoriauti reiškia **Tau**, siūlome pabaigti čia užrašytus sakinius.

Renkantis organizaciją:

Savanoriškoje veikloje aš norėčiau pabandyti...

Kai renkuosi savanorišką veiklą, man svarbu...

Įdomiausia man bendrauti su...

Nenorėčiau, kad savanoriškoje veikloje...

Aš nustočiau savanoriauti, jei...

Savanoriaujant organizacijoje:

Mano laikas savanoriaujant skirtas...

Labiausiai reikalingas jaučiuosi, kai...

Savanoriaudamas aš bendrauju su...

Man sunku, kai...

Man labiausiai patinka, kai...

Kai nežinau, kaip pasiegti, aš...

Mane džiugina, kai...

Aš mokausi, kai...

Kai išdrįsiu, aš būtinai padarysiu...

Mane stabdo, kai...

Aš daugiausiai dirbu, kai...

Dabar apžvelk, kaip pabaigei sakinius.

Ką tai sako apie Tave ir Tavo pasirinktą savanorišką veiklą?

DAVIMAS IR GAVIMAS

Kadangi savanorystė vienu metu yra ir davimas, ir gavimas, gali pasverti, ko yra daugiau. Tam reikės apmąstyti ir įvardyti. Davimo ir gavimo alegorija gali būti svarstyklės:

1. Pabandyk įsivaizduoti, kuri svarstyklių lėkštelė būtų sunkesnė – ar ta, kuri matuoja tai, ką atiduodi, ar ta, kuri matuoja tai, ką gauni?
2. O dabar, paėmęs rašymo priemonę, dviejose lapo pusėse surašyk, kaip manai, ką duodi (ar tikiesi duoti) savanoriaudamas ir ką gauni (ar tikiesi gauti).

Palygink abi puses ir pamąstyk, kaip papildyti tą pusę, kuri mažiau „sveria“. Mintis užrašyk čia pat dienoraštyje – štai ir turėsi artimiausius tikslus savo savanoriškai veiklai.

MOKAUSI IŠ SAVANORYSTĖS

Savaniaujant svarbu jausti, kad augi, kad kasdienybė teikia naujų atradimų ir supratimo. Mokymosi rezultatams fiksuoti siūlome tris paprastus klausimus.

Kas įvyko šiandien, kai savaniauau?

Kaip jaučiausi?

Ką dabar suprantu iš patirtos situacijos?

Šių klausimų galima klausti vis iš naujo. Taip sau ir kitiems parodysi, kaip savaniaudamas bręsti ir augi.

Linkime Tau sėkmės!

Šaltiniai, kuriais naudojomės

1. *Apie savanorišką veiklą*. Straipsnių rinkinys. Sud. B. Lažuninkaitė. Kaunas: Actio Catholica Patria, 2007.
2. Bradley D. B., *A Reason to Rise Each Morning: The Meaning of Volunteering in the Lives of Older Adult // Generations*, Volume XXIII, Number 4. American Society on Aging, 2003.
3. Decker P., *Voluntary associations, volunteering and the ideals of civil society*. (Metai ir vieta – nenurodyti. Prieiga internetu).
4. *Definitions and Principles of Volunteering*. Volunteering Australia Inc., Melburnas, 2005.
5. *Developing the Volunteer Motivation Inventory to Assess the Underlying Motivational Drives of Volunteers in Western Australia*. CLAN WA Inc., 2004.
6. *Europoje vyraujančių savanorystės modelių analizė*. Tyrimo ataskaita. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras ir „Vilmorus“. Vilnius, 2011.
7. Europos savanorių tarnyba – www.youthweek.eu/best-volunteer-projects/european-voluntary-service/.
8. „Facts and figures“ tyrimo dokumentai – www.cev.be/facts&figures.htm.
9. *Grundtvig senior volunteering projects. Tips and resources for a good project*. Europos Komisijos švietimo ir kultūros generalinis direktoratas (DG EAC), Briuselis, 2009.
10. „Grundtvig“ senjorų savanorystės projektai – www.smpf.lt/index.php?id=2260.
11. Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra – www.jtba.lt.
12. Jonutytė I., *Savanorystė socialinio ugdymo sistemoje*. Klaipėda, 2007.
13. Jordan P., Ochman M., *Savanorių vadybos nevyriausybinių organizacijose pagrindai*. Vilnius, 1998.
14. Kėžaitė M., Špokevičiūtė V., *Europos savanorių tarnybos poveikis jaunam žmogui ir organizacijai. Tyrimo ataskaita*. Vilnius, 2006.
15. Myers D. *Socialinė psichologija*. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2007.
16. *Prezidentė: savanorystė – tai gyvenimo būdas ir žmogaus pilietiškumo matas*. – www.bernardinai.lt/straipsnis/-/61494.
17. *Savanorystė – alternatyva mokymams // Verslo žinios*, Vilnius, 2010 12 30.
18. *Savanorystė Europos Sąjungoje*. Europos Komisijos švietimo ir kultūros generalinis direktoratas (DG EAC). Briuselis, 2010.
19. *Senjorų savanorystė – integracijos į visuomenę galimybė*. Pristatymo medžiaga. Tarptautinis darbo kontaktų tinklas. Vilnius, 2011.
20. *Service Civil International* – www.sciint.org.
21. Stravinskaitė V., *Mama, važiuoju metams į Korėją, arba kaip ryžtis tarptautinei savanorystei*. – www.jtba.lt/naujienos/541.
22. Suslavičius A. *Socialinė psichologija*. Vilnius: VU leidykla, 2006.
23. *Tarptautinė savanoriška tarnyba*. Mokymo vadovas Nr. 5. Europos Taryba ir Europos Komisija, Strasbūras, 2002.
24. Volunteering Australia – www.volunteeraustralia.org.

UDK 364
Ku246

NERINGA KURAPKAITIENĖ
MONIKA KĖŽAITĖ-JAKNIŪNIENĖ

Išleista kartu
su VŠĮ DUKU

Maketavo dizaino studija „Savas takas“ ir ko, Didžioji g. 4, LT-01128 Vilnius

Illustravo Gediminas Akelaitis

Fotografė Ieva J. Jūraitė

Spausdino UAB „BALTOprint“, Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius

Tiražas 7000 egz.

ISBN 978-609-8058-03-1

